

**Makedonya ve Türkiye
geri dönüş süreci, göçmenlerin durumu
olgu araştırma misyonu 2013.**

Ulusal Yargı Ofisi

EURÓPAI VISSZATÉRÉSI ALAP

Készült az Európai Unió Európai
Visszatérési Alapjának támogatásával.

İçindekiler

I.Giriş.....	3
I. 1.Avrupa Birliği düzeyinde geri kabul sözleşmeleri.....	4
II. Makedonya Cumhuriyeti	5
II.1. Makedon ekonomisi	6
III. AB'yekatilim	6
III. 1 Tartışmalı konular	7
IV. Etnik gerginlikler	9
IV. 1.Ohrid Çerçeve Sözleşmesi ...	10
V. Yasadışı göç	12
VI. 1.Sınır Güvenlik Örgütü'nün yapısı	12
V. 2. Ohrid, Sınır Güvenlik Batı Bölge Merkezi	13
VI. Sığınma süreci	16
VI. 1. Kimlik belirleme süreci	17
VII. Ülkenin iki taraflı ve bölgesel ilişkileri	18
VIII. Makedon yargı sistemi	18
VIII. 1. Hukuk Devleti ve temel haklar	20
IX. IOM Makedonya.....	22
X. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Makedonya Temsilciliği	23
XI. Avrupa İlerleme Raporu 2012	23
Türkiye	25
I. Genel durum	25
I. 1.Kopenhag kriterleri	28
II. Türkiyenin ekonomik durumu.....	30
III. Türk Yargı Sistemi	31
III. 1. Cezaevi koşulları	32
IV. İnsan haklarına saygı	33
IV. 1. İşkence yasağı	34
V. Türk sığınmacılık sistemi	35
V. 1. Suriyeli sığınmacıların durumu	37
V.2. Sayılarla sığınma talepleri	39
V.3. LMBT grubuna dahil sığınmacıların durumu	39
VI. Fikir beyan etme ve toplanma özgürlüğü	40
VII. Cinsiyetler arasında fırsat eşitliği	42
VII.1. Kadın hakları	42

VIII. Türkiye’de azınlık hakları	45
IX. İdam cezasının kaldırılması	47
X. İnsan ticareti ve insan kaçakçılığı	48

I. Giriş

Yasadışı göçmenler onlarca yıldır Balkan-Yol Şeridini kullanmaktadırlar, bu yol şeridi Hırvatistan, Sırbistan, Bosna-Hersek, Montenegro, Arnavutluk, Kosova ve Makedonya’yı kapsamaktadır. Klasik balkan yolu Türkiye, Bulgaristan üzerinden Sırbistana ulaşmaktadır.¹

Yakın-Doğu’dan ve Orta-Asya’dan gelenler Avrupa Birliği sınırlarına Yunan-Türk karayolu sınırından geçmektedirler.

Avrupa Göç Ağı’nın Şubat 2012 araştırmasına göre göçmenlerin Makedonya topraklarına girişleri aşağıdakilere göre 4 grupta sıralanabilir:

1. İnsan kaçakçılarının yardımı olmaksızın, bağımsız olarak yasadışı giriş, ikamet;
2. İnsan kaçakçılarının yardımıyla, sahte belgelerle işlenen yasadışı sınırdan geçiş, hukuğa aykırı ikamet, yola devam etme,
3. Taşıta gizlenerek işlenen yasadışı sınırdan geçiş ve hukuğa aykırı ikamet, yola devam etme;
4. Sınır geçitleri arasında insan kaçakçılarının yardımıyla.

Göçmenler öncelikle Sırp, Kosovalı Arnavut, ayrıca – Yunanistan’dan hareket eden, Makedonya ve Sırbistan üzerinden gelen – özellikle Afganistanlı, Pakistanlı, Filistinli, Cezayirli, Tunuslu, Iraklı, İranlı vatandaşlar.

¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emnstudies/irregular-migration/12_hungary_national_report_practical_measures_for_reducing_irregular_migration_final_dec2012_en.pdf http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/irregular-migration/12_hungary_national_report_practical_measures_for_reducing_irregular_migration_final_dec2012_en.pdf

I.1 Avrupa Birliği düzeyinde geri kabul sözleşmeleri.

2008/115/AB yönergesine dayanarak şu amaç güdülmektedir, buna göre hukuğa aykırı olarak ikamet eden üçüncü ülkelerin vatandaşlarının, ülkelere veya onları geri kabul etmeye zorunlu AB'nin dışındaki üçüncü ülkelere sınırdışı edilmeleri gerekir.

Komisyon – Konsey – yetkisine dayanarak 2011 yılının sonuna kadar aşağıdaki 21 ülke ile görüşmeler yapmıştır: Fas, Sri Lanka, Rusya, Pakistan, Hon-Kong, Makao, Ukrayna, Arnavutluk, Cezayir, Çin, Türkiye, Makedonya, Sırbistan, Montenegro, Bosna-Hersek, Moldova, Gürcistan, Yeşil-Kutup Adaları, Belerusa, Azerbaycan ve Ermenistan. Komisyon, içlerinde 13 ülke ile görüşmeleri başarılı olarak sonuçlandırmıştır. Avrupa Birliği düzeyinde geri kabul sözleşmeleri Hon-Kong ve Makao ile 2004'te, Sri Lanka'yla 2005'te, Arnavutluk'la 2006'da, Rusya ile 2007'de, dört balkan ülkesiyle – Bosna-Hersek, **Makedonya**, Montenegro, Sırbistan – ayrıca Ukrayna ve Moldova ile 1 Ocak 2008'de yürürlüğe girmiştir. Pakistan ile imzalanan sözleşme 1 Aralık 2010'da, Gürcistanla doğan anlaşma 1 Mart 2011'de yürürlüğe girmiştir.

Türkiye ile geri kabul sözleşmesi hakkında sürdürülen görüşmeler sona ermiştir ve anlaşma metni 2012'de paraf edilmiştir.

Schengen alanının dış sınırlarında mevcut durum hakkındaki **Frontex** raporuna² göre: 2012 nisanından hazirana kadar yaklaşık 23 000 yasadışı sınır geçişi ortaya çıkmıştır. Yasadışı sınır geçişlerinin toplamı karışiktır. Yasadışı sınır geçişlerinin sayısı önceki yılın aynı dönemine nispeten % 44 azalma göstermektedir, arap baharının olayları bunda belirleyici olmuştur. Yunanistan buna rağmen bir önceki yıla nispeten % 29'luk yükselme göstermiştir.

² COM (2013) 326 final

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ipex.eu%2FIPEXL-WEB%2Fdossier%2Ffiles%2Fdownload%2F082dbcc53eea9c03013ef9cc15e109c9.do&ei=AMyHUsqtIZT24QT55YCoDA&usq=AFQjCNFm2Twzt55ZgMu7ZeTUONLqIrEuTw&sig2=aPZWm_g3OYVBbuTHy38hAA&vm=bv.56643336,d.bGE

Farkına varılan toplam olayın çoğu, % 56'sı Yunanistan ve Türkiye arasındaki kara sınırında vuku bulmuştur, bu, devamlı da bu sınır bölgesinin AB'ye yönelik yasadışı göç tarafından ilgi duyulan alan olduğu anlamına gelmektedir. Bu sınır bölgesinde yakalanan kişiler arasında çoğunluk Afgan vatandaşıdır, onları Bangladeşliler ve Suriyeliler izlemektedir. Yasal ve yasadışı Suriyeli sınır geçişlerinin sayısı önemli derecede artmıştır.

II. A Makedonya Cumhuriyeti

Bu fotoğraf aslında *Flickr.com*-da yayınlanmıştır.

Makedonya Cumhuriyeti – ülkenin adı BM'de Eski Yugoslavya Cumhuriyeti Makedonya idi – AB aday üyeliği statüsünü 2005'te almıştır. 1991'den bu yana Yunanistan, Kuzey-Yunanistan'da bulunan bir bölgenin adının da Makedonya olduğuna değinerek uluslararası platformda Makedonya Cumhuriyeti adında tanınmasına engel olmaktadır. Yunan milliyetçileri bundan dolayı Makedonya'nın Yunanistan'dan toprak talep etmesinden endişe duymaktadırlar. İsim tartışmasından dolayı 2008'de ülke NATO'ya alınmamıştır. 15 Aralık 2012'den itibaren Macaristan ikili ilişkilerde batı-balkan ülkesini Makedonya Cumhuriyeti olarak tanımıştır.

Ülkenin nüfusu yaklaşık 2 106 000 kişi. Önemli azınlık Arnavutları (%35), ayrıca Türkleri (%4,5), devamlı ülkede Sırlar, Yunanlılar, Çingenerler ve Vlachlar yaşamaktadır. 15 Temmuz 2002'den beridir parlamentoda resmi dil Arnavutçadır da. Nüfusun % 64,7'si ortodoks kilisesine tabidir, %33,3'ü müslüman, sünni ve % 1'i katolik.

II.1. Makedonya ekonomisi

Ekonomik açıdan halihazırda Avrupa'nın en dezavantajlı durumdaki ülkesi Makedonyadır. İşsizlik önemli boyutta, insanlar çoğunlukla tarım ekonomisiyle yaşıyorlar, kara ekonomi kayda değer mahiyette. Makedonya 1991'de bağımsızlığına kavuştuğu dönemde Yugoslavya cumhuriyetleri arasında en geri kalmış olanıydı, o zamana kadar ki merkezi para kaynaklarından da mahrum kaldı, alt yapı eksikliği, BM'in Yugoslavya'ya karşı uygulamış olduğu yaptırımlar ve Makedonya'ya karşı uygulanan Yunan ambargosu durumunu ağırlaştırmıştır. 1996'dan sonra ekonomik büyüme başlamıştır, ancak 2001 başlarında patlak veren Arnavut ayaklanması tekrar geriye itmiştir. Politik krizin düzelmesinden sonra ekonomik düzenleme de başlamıştır, Mali dünya krizinden önce gayri safi milli hasıla'nın (GDP) büyüme oranı yüzde 3'ü geçmiştir. Ülkenin makro-ekonomik stabilizasyonuna rağmen yabancı yatırımcılara çekici gelmemektedir, yeniden oluşturulan az sayıda işyeri ise yüzde 30'u geçen işsizlik oranına pek yararı olmamıştır. **Gayrisafi milli hasıla (GDP) büyümesi:** yüzde -0,7 (Kaynak: World Factbook) **İşsizlik oranı:** yüzde 32,2 (Kaynak: World Factbook) **Enflasyon oranı:** yüzde -0,8 (Kaynak:World Factbook)²

III. AB'ne katılım.

Komisyon 2009'da ülkenin politik kriterleri uygun biçimde yerine getirip getirmediğini inceledi ve görüşmelerin başlatılmasını önerdi. Komisyon bu öneriyi 2010'da, 2011'de ve 2012'de de tekrarladı.³ **Komisyon bildirisinde** aşağıdakileri tanımladı:

² http://eu.mti.hu/orszagok/2742577/macedon_koztarsasag/orszagismerteto

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0600:FIN:HU:PDF> COM(2012) 600 final

Komisyunun kesin kanısı reformların hızının ve sürdürülebilirliğinin sağlamlaştırılması, özellikle hukuk devletinin üstünlüğü, ayrıca etnik oluşumlar arasında ilişkilerin güçlendirilmesi açısından ülkenin katılım sürecinin bir sonraki aşamasına geçilmesi gerekir, ki bu tüm bölgenin çıkarına olacaktır.

Ülke devamla da stabilizasyon ve ortaklık anlaşmasından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Komisyon devamla da ülkenin ortaklık anlaşmasının ikinci aşamasına geçmesini önermekte ve Konseyi stabilizasyon ve ortaklık anlaşması hükümlerine uygun şekilde, gecikmeksizin harekete geçmeye teşvik etmektedir. Ülke devamla da politik kriterleri uygun şekilde yerine getirmektedir. Hükümet birliğe katılım sürecini faaliyetinin merkezine koymuştur. Komisyonla sürdürülen yüksek düzeydeki katılım görüşmesi, reformların hızlandırılmasında katalizör işlevi görmüştür ve kilit öneme sahip sayısız politik alanda önemli adımlar atılmasına yardımcı olmuştur.

Ohrid Çerçeve Sözleşmesinin yerine getirilmesinin ilk, hükümet tarafından yapılan üst denetimi toplumlar arasındaki diyalogun güçlendirilmesinde yararlı bir araç olduğunu göstermiştir.

III. 1. Tartışmalı konular.

Makedonya, ülke ismi ile ilgili olarak Yunanistanla arasındaki sorunu henüz hala çözememiştir. 1990'lı yıllardan bu yana BM'in şemsiyesi altında diyalog sürmektedir, bunu 2009'dan bu yana sürdürülmekte olan karşılıklı görüşmelerde tamamlamaktadır, dahası Başbakanlık düzeyinde de. Ancak gelişmeler şimdiye kadar sonuç vermemiştir.

Uluslararası Mahkeme Aralık ayında 2008 yılındaki Bükreş zirvesinde Makedonya'nın NATO'ya alınmasına karşı çıkmak suretiyle Makedonya ile yapmış olduğu geçici anlaşmayı ihlal ettiğine kanaat getirmiştir. İyi komşuluk ilişkilerinin sürdürülmesi devamla da önemini korumaktadır, aynı zamanda BM'in himayesi altında ismi konusunda müzakere yoluyla karşılıklı olarak çözüm sağlanması da buna dahildir. Bir an önce çözüm bulunması gerekmektedir.

Makedonca devlet dili olğanüstü biçimde bulgarca'ya benzemektedir, bundan dolayıdır ki, bulgar ve batılı dilbilimciler, bulgarcanın bölgesel bir dialekti olarak kabul etmektedirler. Bulgaristan ve Yunanistan makedonca'nın bağımsız bir dil olduğunu

resmi olarak kabul etmemektedir, her iki ülkeye göre bu, bulgarcanın bugün dahi varolan üç çeşidinden birisidir.⁴

Makedonya ve Yunanistan'ın isim tartışması bilinen bir olgu, Atina, Makedonya'nın, yunanca olarak FYROM Makedonya'nın Euro-Atlantik integrasyonuna karşı çıkmaktadır. Yunanistan'a göre şayet Makedonya adını kabul ettikleri takdirde 90'lı yıllarda kurulan devlet gelecekte Kuzey-Yunanistan toprakları üzerinde hak talebinde bulunabilir düşüncesindedir. Üsküp, Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti adlandırmasını kabul etmemektedir, Yunanistan ise bundan dolayı Avrupa Birliğine ve NATO'ya katılmasını ortak bir isim bulunmasına kadar veto etmektedir.

Bağımsızlığını ilan etmesinden sonra Bulgaristan, yunanlılar tarafından talep edilen FYROM mozaik adı değil de, Makedonya Cumhuriyeti anayasal ismini ilk kabul eden devlet olmuştur. Buna rağmen Bulgaristanla'da sorunlar mevcuttur, makedon kurumları Üsküpte aynı zamanda bulgar ulusal kahramanı olan, örneğin Çar Samuel adına anıt dikmişlerdir, ki o, 997'den 1014'e kadar Bulgar Çarlığı'nın hükümdarıdır. Bulgar keşiş kardeşlerin makedonlaştırılması ve yunanlaştırılması diğer bir ilginç konudur. Bugünkü Kiril alfabesinin önceli glagolita alfabesini yapanlar IX. yüzyılda yaşayan Selanik kökenli kardeşlerdir. Makedonya da kendi ulusal kahramanları olarak anılan Ohridli Aziz Kelemen'i Kiril ve Metod'un öğrencileri arasında görmekteyiz, keşiş, tüm yaşamı boyunca hegemonyasını Bulgar Krallığı topraklarında yaymış ve slav kültürünü güçlendirmiştir. Bulgaristan Avrupa'nın en eskiden (681'de) kurulmuş ve bugüne değin aynı ismi taşıyan devletidir, VIII. yüzyıl sonunda devlet sınırları bugünkü Makedonya Cumhuriyeti topraklarına ulaşmıştır. Orada yaşayan slav kavimler zamanla birleşmişler ve Makedonya artık IX. yüzyılda ilk Bulgar Çarlığı'nın parçası olmuştur.

Beş yüzyıllık türk esaretinden sonra 878'de San Stefano anlaşması makedon topraklarını geçici olarak Bulgaristan'a iade etmiştir, fakat Berlin görüşmeleri neticesinde batılı güçler Osmanlı İmparatorluğu'na bağladılar. 1903'teki kanlı İlinden ayaklanması en çok bilinen olaydır, bulgarlar yitirdikleri toprakları geri almayı denediler, fakat bunu takiben ta ki 1910'lu yıllara kadar türk karşıtı isyanlar sona ermedi.

⁴ http://kitekinto.hu/europa/2011/08/23/ha_nincs_tortenelmed_akkor_lopd_el_a_szomszedodet/#.Uog1CeLjXFI

1912'deki I. Balkan Savaşında Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan türkleri Makedonya'dan çıkardılar, fakat toprakları kendi aralarında paylaşamadılar ve 1913'te birbirlerine karşı II. Balkan Savaşını başlattılar. Sırp, Yunanlılar, Romanyalılar ve Türkler ortak bir güçle Bulgaristana saldırdılar, fakat büyük kayıplar vererek onları yenebildiler. İki dünya savaşını takiben Makedonya, Yugoslav askeri güçlerinin denetimi altına girdi.

1945'te Makedonya anti-faşist hareketi Belgrad ve Sovyetler Birliği'nin baskısıyla kısa süre içerisinde Bulgar ve Sırp dilbilgisinin bileşimi olarak makedonya'nın edebiyat dilini ve alfabesini oluşturdu. Makedonya ulus bilincini Büyük İskender'in imparatorluğu dönemine dayandırmaktadır, XX. yüzyılın ortasında şekillenmeye başlamıştır.

IV. Etnik gerginlikler

Balkan etnik gerginliğinden söz edildiğinde genellikle aklımıza Sırp-Kosova karşıtlığı gelmektedir, Makedon-Arnavut çatışması hakkında çok az bilgi sahibiyiz.

Makedonya'da 2001'den bu yana çoğunlukta olan Makedonlar ve Arnavut nüfus arasında ciddi etnik karşıtlık bulunmaktadır. Yaklaşık olarak on yıl öncesine kadar Arnavut azınlığa tabi olanlar Makedon güvenlik birimlerine karşı sekiz aydan daha fazla süren bir saldırı başlatmışlardır. 2000 yılının sonunda başlayan ve yaklaşık 70 kişinin ölümüne neden olan silahlı çatışmada Ulusal Kurtuluş Ordusu, ulusal özerkliğini ONA-UCK Kosova örneğine göre zorlamak istemiştir. Köyden köye yayılan Arnavut saldırıların etkisiyle yerel makedon nüfus doğu'ya kaçmak zorunda kalmıştır. Makedon Hükümeti güvenlik güçlerine karşı yapılan saldırıları bir kaç ay hareketsiz biçimde izlemiştir, çünkü bu konudaki haberleri halka yönelik olmayan hareketler olarak değerlendirmişlerdir.⁵

⁵ http://kitekinto.hu/europa/2012/02/02/etnikai_feszultsegek_macedoniaban/#.UofIP-LjXFI

Fotó: Pápai Judit

Ayrılıkçı düşünceleri temsil eden ONA-UÇK – bu örgüt Kosova’da faaliyet gösteren askeri örgütle aynı değildir -, Makedonya’nın batısındaki, Arnavutların oturduğu toprakları Arnavutluğa katmak istemektedir. Bazı Makedon görüşlerine göre nihai amaç Kumanovo, Debar ve Gostivar’ın Kosova’ya dahil edilmesidir. Makedon Hükümeti 2001’deki olayların etkisiyle ONA-UÇK’yı terörist örgüt olarak ilan etti ve olası bir savaşa karşı da hazırlandı. Savaş halinin ortaya çıkmasından dolayı Makedon kitleler ONA-UÇK’ya karşı gösteriler yaptılar, Arnavutlara ait işyerlerini ve bir camiyi ateşe verdiler. Birbirlerinden bağımsız birden fazla savaş alanı oluştu, bunlardan en hatırdaki kalanı Araçinov çatışması, fakat Makedon güçleri ilgili çevreleri hızlı bir şekilde Arnavut saldırganlardan temizlediler. ONA-UÇK’yı hiç bir büyük Arnavut partisi dahi desteklemedi, bundan dolayı Kosova’ya benzer bir durumun ortaya çıkması mümkün olmadı. 13 Ağustos 2001’de imzalanan Ohrid Çerçeve Sözleşmesi geniş biçimde yer verdiği Arnavut ulusal haklarını ve kültürel özerkliğini kayıt altına almıştır.

IV. 1. Ohrid Çerçeve Sözleşmesi

Ohrid Çerçeve Sözleşmesi Arnavut azınlığa oldukça fazla müsamaha ve hak sunmaktadır – diğerleri yanında örneğin idari işlemlerde, yargı ve adalet hizmetlerinden doğan temsil ve yerel yönetim sınırlarının ulusal kökene bağlı olarak belirlenmesi. Dile

ilişkin, özerksel ve kültürel farklılıkların yanında iki halk kitlesi arasındaki en büyük karşıtıklardan birisi dinsel köken. Makedonların büyük çoğunluğu pravoslav hristiyan, Arnavutların çoğunluğu ise sünni müslüman. Gerçi din Makedonya da, örneğin arap ve islam dünyasında olduğu kadar merkezi bir role sahip değildir, fakat Ocak 2012’de çıkan çatışma buna etki etmiştir. Olay Ocak ayında Vevcani köyünde düzenlenen yıllık festivalden sonra ortaya çıkmıştır. Binlerce turisti oraya çeken maskeli, kostümlü yürüyüş sırasında çok sayıda Makedon genç siyah burka ile yürümüşler ve Kuran’a ilişkin saygısız açıklamalarda bulunmuşlardır. Festivalde sık sık yergili ve provakatif kostümler giymiş insanlarda yer almaktadır. Makedon göstericilerin yaptıkları müslüman nüfus arasında öfke yaratmıştır, bu nedenle 30 Ocak’ta Struga şehri yakınında bulunan Aziz Nikola kilisesini ateşe verdiler. İtfaiyenin hızlı girişimi sayesinde eşsiz değere sahip ikonlar zarar görmedi, burada kilisenin çatı kirişleri yandı. Meçhul kişiler Struga hükümet binasının önünde bulunan bayrak direğinden Makedon ulusal bayrağını indirmişler ve yerine tek renkli yeşil islam sancağını çekmişlerdir. Müslüman erkekler Vevcanı’ye doğru gitmekte olan otobüse de taşlarla saldırmışlar ve Labunista köyü yakınında dikili olan bir haç meçhul kişiler tarafından devrilmiştir.

Fotó: dr. Pápai Judit

Ağustos 2001’de imzalanan Ohrid Çerçeve Sözleşmesi ulusal azınlıkların kişisel ve toplumsal haklarını bugünkü uluslararası normların sınırında en yüksek düzeyde sağlamaktadır.

Çerçeve Sözleşmesinde kaydedilen hakları Makedonlar aşırı, Arnavutlar ise yetersiz olarak değerlendirmektedirler. İfasının kanun koyucu kısmı Ekim 2005'te kapanmıştır. Makedonya Ohrid Çerçeve Sözleşmesinden sonra politik ilerleme sahfasına adım atmıştır, Makedonya Cumhuriyeti'nin devletsel, politik, toplumsal gelişimine, kanun koyucu ve günlük uygulamasına yerleşmiştir.

V. Yasadışı göç

İçişleri Bakanlığı'nın Daire Başkanı yasadışı göç hakkında açıklama yapmıştır. En fazla yasadışı göç Yunanistan üzerinden olmaktadır, belgesiz giriş yapan kişilerin kimliklerinin tespitinde güçlükler neden olmaktadır, aynı şekilde diplomatik temsilciliklerin eksikliği Makedonya'da ilişki kurulmasını güçleştirmektedir.

V. 1. Sınır Güvenliği'nin örgütsel yapısı

2005'de sınır korumasını askeriyeden polis devralmıştır, yeşil alanı da.

Sınır polisi halihazırda 1950 kişiden oluşmaktadır. 4 bölgesel merkez kurulmuştur, bunların yapısı İçişleri Bakanlığına benzerdir.

Güney Bölge Merkezi 2004'te kuruldu - Bitola (Yunan sınırından sorumlu)

Doğu Bölge Merkezi - (Bulgaristan sınırı)

Kuzey Bölge Merkezi – Üsküp (Sırbistan, Kosova)

Batı Bölge Merkezi – Ohrid (Arnavutluk)

Ülke uluslararası iki havaalanına sahiptir, birisi Üsküpte, diğeri Ohridde bulunmaktadır. Schengen sınırına dahil değildir fakat, ilkeler Schengen beklentilerine uygundur. Çalışanlara **Frontex** ile ortaklaşa eğitim verilmektedir. Gerek merkezi, gerekse bölgesel düzeyde suçların önlenmesine ilişkin eğitim yer almaktadır.

V. 2. Ohrid, Batı Bölge Merkezi Sınır Güvenliği

Merkez Müdürü vize serbestliğinden bu yana birimlerine en büyük görevi organize suçların verdiğini söylemiştir. Makedonyanın transit ülke olma özelliği yalnızca yunan

sınırından değil, Yunanistana doğru da önem arz etmektedir. Bölgesel düzeyde üç birim çalışmaktadır:

- yabancılar polisi,
- yasadışı göç ve
- geri kabulden sorumlu bölümler.

Ohrid Bölge Merkezi – 2006’da kurulmuştur – denetçileride kendinde barındırmaktadır, bu yer büyük oranda Arnavut sınırından sorumludur.

Başlangıç adımlarından sonra 2007 ve 2009 arasında çok sayıda Arnavut vatandaşının Makedonya’ya giriş yapması dikkate değer, yılda 3000 kişi, bunlar ülkeyi transit devlet olarak gördüler ve Yunanistana veya başka AB ülkesine uzaklaştılar. Amacı kara piyasada iş yükümlenmek olan yabancıların sayısı küçük orandadır. Polis müfettişleri başlangıç döneminde bu “artan” özelliğin takibinin büyük sorun teşkil ettiğini hissettiler bu anlamda insan kaçakçılığını, organize suçları anlamaktaydılar – ancak Makedon Ceza Kanunu’nun sıkılaştırılmasıyla ve kaynakların güçlendirilmesiyle durum düzeldi, halihazırda adli konuların araştırılmasında daha başarılılar.

2011’den itibaren (vize serbestliği, Arnavutluk NATO’ya girdi) **yasadışı göç azaldı, fakat yeni bir olgu olarak sahte evrakların çoğalan sayısı ile karşılaştılar.** Bu belgeleri özellikle Kosova vatandaşları kullanmaktalar, çünkü genç devletin seyahat belgelerini Avrupanın her tarafında kabul etmiyorlar. Kosovadan ilk olarak Makedonya, sonra Arnavutluk, nihayet AB’ne gitmekteler veya sahte pasaport kullanımına Ohrid havaalanında teşebbüs etmekte.

Fotó: Pápai Judit

Şayet sınır güvenlik çalışanları birini yakaladıklarında ilk olarak hukuki ve tıbbi yardıma ihtiyacı olup olmadığını kontrol etmekte. Aile üyeleriyle ilişki kurmalarına olanak sağlamaktadırlar.

Şayet 24 saat içerisinde kimliği belirlenebildiği takdirde ilgili şahıs sorgu hakimliğine çıkartılır, burada yasak sınırı geçmekten dolayı ister 500 EUR cezaya çarptırılabilir. Acaba bunun tahsil edilemeyen bir müeyyide olup olmadığını sorduk, cevap olarak bunu kendilerinin de hissettiklerini ve bu nedenle hakimin sıkça kınama hükmü verdiğini veya yanancıyı yalnızca dava masrafinin karşılanmasına zorunlu kılındığı yanıtını aldık.

Organize suç grupları durumunda, doğal olarak suç fiilinin ağırlığı ölçüsünde ister Ceza Mahkemesi tarafından sorumlu tutulması da olasıdır. En sık karşılaşılan uyuşturucu kaçakçılığı, fuhuşa yardım, bandrol vergisine tabi ürünlerin kaçakçılığı. Makedonya ile komşu ülkeler durumunda kimlik tespiti güç değil, bunlarla olan karşılıklı işbirliği de iyi durumdadır.

Şayet 24 saat içerisinde yabancı kim olduğu ve nereden geldiği ortaya çıkarılmadığı takdirde sözkonusu kişi açık göçmen kabul kampına yerleştirilmektedir.

Yasadışı göçmenler pratik anlamda hemen hepsi yeşil alandan giriş yapmaktalar, çoğu kez onları derinlemesine yapılan denetim sırasında yakalamaktalar, bu sonucusu daha da ucuz ve “kurulmuş” yol güzergahlarını sınır güvenlik görevlileri artık bilmektedirler.

Ortak deneyim bu sınır bölgesinde ekonomik göçmenler organize suçlara nispeten daha az önem arz etmektedir.

V. 3. Bitola, Sınır Güvenliği Güney Bölge Merkezi

Merkez çalışanları Gergilia sınır kapısından önemli sayıda afgan göçmenlerin geçiş yaptıklarını vurguladılar fakat, bu konuda tam bilgi veremediler.

Batı biriminde çalışan meslektaşlarının verdikleri bilgileri güçlendirdiler, buna göre 24 saat içerisinde yabancıların kimliğinin belirlenmesi gerekmektedir, çünkü daha sonra göçmen kampına yerleştirilmekteler ve buradan da, genel uygulama olarak, yabancılar bilinmeyen bir yere uzaklaşmaktadırlar.

Yasadışı göçmen kişileri Yunanistan'a yalnızca şu durumda geri iade etmektedirler şayet bu kişiler **kanıtlanmış olarak** Yunanistan'dan gelmiş oldukları takdirde – örneğin otel rezervasyonu var – aksi takdirde Yunanistan onları geri kabul etmemektedir. Sorumuz üzerine müfettişler Yunanistan da ne yapıldığını, iade edilen yabancıların sonraki yazgısının ne olduğu hakkında bilgilerinin olmadığını söylediler.

Çoğu kişide basitleştirilmiş çizimler, Macaristan ve Avusturya'ya doğru yol tarifleri bulunmuştur, bu çizimler muhtemelen insan kaçakçılarının kaynaklanmaktadır. Dönem dönem özellik arzeden dalgalanmalar mevcuttur: kış aylarında parasız ve belgesiz olarak gelenlerin sayısı daha az, yazın bilinen nedenlerden dolayı sınır güvenlik görevlilerinin işleri daha yoğundur.

Sığınma hakkı talep eden göçmen 2012'de 93, 2013'te ise 223 kişi gelmiştir. Sığınma hakkı talep edenlerin çoğu işlemlerin sona ermesini beklememektedirler, göçmen kamplarından kaçmaktadırlar, böylece sığınma işlemlerinin sürdürülmesine olanak yoktur.

Geri dönüşle ilgili olarak **24 ikili sözleşme** ahdolunmuştur, bu sözleşmeler Makedonya üzerinden Avrupa Birliği'ne geçen Makedon vatandaşlarına ve kişilere ayrıca eski Yugoslavya Cumhuriyetinin vatandaşlarına yahutta 1991 yılından önce Makedonya topraklarında oturan kişilere ilişkindir.

Geri dönüş konusunda İçişleri Bakanları karşılıklı olarak görüşmektedirler.

VI. Sığınma işlemi

İçişleri Bakanlığı Müsteşarı sığınma hakkı talebinin haklılığını tespit eden sürecin uluslararası sözleşmelere uygun olduğunu söylemiştir.

Sığınma işleminde **6 ay içerisinde esas hakkındaki idari kararın** çıkartılması gerekir, buna karşı mahkeme yolu açıktır, **üst incelemeyi birinci derecede idari mahkeme, ikinci derecede, yargıtay idari mahkemesi yapmaktadır.** Doğru, talep sahipleri esas hakkındaki kararın verilmesinden önce neredeyse istisnasız olarak göçmen kampını terketmektedirler, bundan dolayı şimdiye kadar yalnızca tek bir - afgan – talep sahibi uluslararası (tamamlayıcı) koruma hakkından faydalanmıştır, bunun süresi de 1 yıldır. Olayların % 99’unda işlemler durmaktadır.

Tamamlayıcı korumadan faydalananlar halihazırda toplam 670 kişi.

Makedonya’da yaşamaktadırlar, onlar Kosovadaki RAE topluluğuna giren insanlar. Tamamlayıcı koruma süresi 1 yıl, daha sonra yeniden inceliyorlar.

Makedon Sığınma Kurumu Avrupa Birliği üye ülkelerini, güvenli üçüncü ülke olarak addetmektedir.

Sığınma istiyenlerin sayısı sürekli olarak büyümektedir: 2009’da 88, 2010’da 156, 2011’de 178, 2012’de 527, 2013. Ocak-Mart arası: 335 kişi.

Çoğunlukla **Suriye’den, Afganistan’dan, Pakistan’dan, Somali’den, Mali’den** ve diğer afrika ülkelerinden gelmektedirler.

Aşağı yukarı 50 kişinin yerleştirilmesine uygun bir açık göçmen kampı **Vizbogova’da** bulunmaktadır ve Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı’nın yönetiminde bulunmaktadır. Kamptan sürekli olarak insanlar kaybolmaktadır, işlemlerin sonucunu beklememektedirler.

VI. 1. Kimlik belirleme işlemi

Şayet ilgili kişinin yasadışı göçmen olduğu anlaşıldığında, kimlik belirleme işlemi sonraki adım. En büyük sorunu da bu teşkil etmektedir. Çoğu yasadışı göçmen belgesiz olarak işlemleri uzatmaktadır ve açık göçmen kamplarından kaybolmaktadır.

Kimlik belirlemede Interpol’ün yardımından da faydalanılmaktadır.

Yabancılar Kaanunu'na göre şayet verilen süre içerisinde kimlik belirlenmesi tespit edilemediği takdirde şahıs, readmisyon kampına yerleştirilmekte ve kimlik belirleme işlemi sürdürülmektedir.

Readmisyon sırasında Yunanistana geri gönderilmektedir, en çok yasadışı göçmen ordan gelmektedir. **Yunanistan yalnızca sınırda yakalananları kabul etmektedir.**

Göçmenlik alanında **Frontex'in himayesi altında Makedon-Sırp-Macar-Avusturya** işbirliği şimdi örgütlenmektedir.

VI. 2. Vize serbestliği

Vize serbestliğini takip eden denetim mekanizmasını batı-balkan ülkeleri adına **Komisyon** Ağustos 2012'de yayımladı Makedonya (Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti), Montenegro, Sırbistan, Arnavutluk ve Bosna-Hersek açısından yürürlüğe koyduğu **vize serbestliğini takip eden denetim hakkında üçüncü raporunu**, bu raporda en son faaliyetlerini belirledi ve devamlı atılması gereken adımları önerdi. Sırbistan ve Makedonya'dan gelen sığınma isteyenlerin sayısı 2011'in aynı dönemine nispeten 2012'nin ilk yarısında azalma gösterdi (2011 Mayısını 2012 Mayısıyla karşılaştırıldığında Sırbistan durumunda % -13, Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti durumunda % -48 gösterge), buna karşın Arnavutlukta (% +725), Bosna-Hersek'ten (% +14) ve Montenegrodan (% +77) gelen sığınma isteyenlerin sayısı önemli ölçüde artmıştır.⁶ Sığınma taleplerinin çoğunluğunun temelsiz olduğu anlaşılmıştır ve sığınma taleplerinin kabul oranı devamlı da oldukça düşüktür.

Başlıca hedef ülkeler devamlı da Belçika, Almanya, Lüksemburg ve İsveç.

VII. Ülkenin ikili ve bölgesel ilişkileri

Savunma ve güvenlik işbirliği alanında ülke, iki taraflı ve bölgesel girişimlere katılmaktadır. **İçişleri ve Adalet** alanında Arnavutluk, Sırbistan, Kosova ve Bulgaristanla sınır yönetimi işbirliğini sürdürmektedir; polis ve gümrük konusunda

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0686:FIN:HU:PDF>

işbirliğine hizmet eden mevcut ya da planlanmış “ortak çağrı merkezleri” ; Arnavutluk, Sırbistan, Kosova ve Bulgaristanla düzenli “karma” gezici sınır muhafızları, Sırp kurumlarıyla ortak sınır kontrolleri, Hırvatistan, Montenegro ve Sırbistanla güvenlik işbirliği sözleşmeleri, Kosova ile işbirliği – bölgesel yükümlülüklerin yanında. Montenegro ile vatandaşların karşılıklı seyahatleri hakkında yapılan sözleşme Aralık 2012’de yürürlüğe girmiştir, bu, Arnavutluk ve Sırbistanla yapılan anlaşmalara benzer şekilde vatandaşların biometrik kimlik belgeleriyle bu ülkelere serbestçe seyahat etmelerine olanak tanımaktadır.⁷

VIII. Makedon yargı sistemi

Makedon Yargıçlar Kurulu’nun başkan yardımcısı Yargıçlar Kurulu’nun oluşturulmasının uygulama reformlarının parçasını oluşturduğunu, faaliyetini 2010’da yeniden düzenlediklerini söyledi. Bu kurum özerk ve bağımsız bir kurum olarak çalışmaktadır, öncelikli görevi mahkemelerin bağımsızlığı ve özerkliğinin güvence altına alınmasıdır. Kurul 15 üyeden oluşmaktadır, bu üyelerin 8 kişisini kendi üyeleri arasından mahkemeler seçmektedir, 3 üye azınlık grupları temsil eder, diğer 3 üyeyi ise parlamento seçmektedir. Kurulun 2 üyesi için – bu üyelerden birinin azınlık gruptan olması gerekir – Makedonya Devlet Başkanı tarafından tavsiye edilir, kendilerini ise parlamento onaylamaktadır. Devamla Yargıtay Başkanı ve Adalet Bakanı’da kurulun üyeleri arasındadır. Adalet Bakanı ve Yargıtay Başkanı kurula başkanlık edemez.

Üyeler 6 yıllığına seçilmektedirler, bir defaya mahsus yeniden seçilebilirler. Kurulu başkan yönetmektedir, üyeler kendi aralarında gizli oyla 2 yıllığına kendileri seçmektedir.

Kurul yargıçları ve mahkeme başkanlarını seçmekte ve azletmektedir; Jüri üyelerini atar ve görevlerine son verir; yargıçların işlerini değerlendirir; disiplin işlemleri konusunda karar verir; yargıcın kalıcı yetersizliğinden dolayı azil kararı verir; yargıçların dokunulmazlıkları hakkında karar verir; yargıçların gözaltına alınmaları hakkında karar verir; Anayasa Mahkemesinin 2 üyesi hakkında tavsiyede bulunur; Yargıtay tarafından

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0205:REV1:HU:HTML>

bazı kanunların uygulanması hakkında verilen raporları inceler; sözkonusu yargıçlık işlevinin geçici olarak uygulanması hakkında karar verir; sözkonusu mahkemede gerekli sayıyı belirler; mahkeme raporlarını değerlendirir ve inceler; yargıçların ve mahkemelerin toplumsal saygınlığının oluşturulması ve korunmasını sağlar; yargıçları ilgilendiren şikayetlerle ilgilenir; kendi faaliyeti hakkında ise parlamentoya rapor sunar. Kurul üyeleri hemfikir olarak şeffaflığın geçerli olmasını birincil koşul olarak görmektedirler. Tüm bunlara dayanarak Kurul'un oturumları açık olarak yapılmaktadır, vatandaşlardan gelen şikayetlerin incelenmesine yönelik oturumları televizyon da yayımlamaktadır.

Makedonya'da 27 birinci derece mahkeme çalışmaktadır. Birinci derece mahkemeler iki düzeyde birbirinden ayrılmaktadırlar. Bir tarafta 15 temel mahkeme bulunmaktadır, bunların yetki alanına 5 yıla kadar olan hapis cezasıyla cezalandırılan suç fiilleri, ayrıca ellibin avro'ya kadar olan mülkiyet davaları girmektedir. Bunun üzerinde cezai müeyyideyle tehdit eden suç fiilleri ve ellibin avro'yu geçen mülki davalar genişletilmiş hukuki yetkiye sahip birinci derece mahkemeleri olarak adlandırılan mahkemelerin yetki alanına girmektedir, bunlardan ülkede 12 tane bulunmaktadır. Birinci derece mahkemelerin dışında 4 temyiz mahkemesi, idari mahkeme ve idari temyiz mahkemesi ayrıca Yargıtay yargı sisteminin parçasını oluşturmaktadır.

Anayasa Mahkemesi yargı sisteminin parçasını oluşturmamaktadır.

Özellikle İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 6. şikkının uygulanması ve uygulanmasının sağlanması amacıyla, yani bireyin sorunu hakkında akılcı süre içerisinde karar verilmesinden doğan hakkının geçerli kılınması açısından Yargıtay'da bir bölüm oluşturulmuştur, buraya her bir vatandaş başvuru talebinde bulunabilir. Bölüm başvuru konusunu incelemeye almakta ve şayet muhakemenin gerekçesiz olarak uzadığını tespit etmesi durumunda sözkonusu mahkemeye konunun belirlenen süre içerisinde çözümlenmesi hususunda talimat vermektedir.

Kimi yargıçların üzerlerindeki yüke ilişkin olarak **Makedonya'da toplam 675 yargıç olduğunu, yani 100.000 kişiye yaklaşık 35 yargıçın düştüğünü belirtmişlerdir**, bu Avrupa Birliği ortalamasını geçmektedir (22 yargıç/100.000 kişi).

Kurul, aylık olarak konuların kapanışını incelemektedir, bu inceleme için ölçümleme sayıları teşkil edilmiştir. Ölçümleme sayıları konuların karmaşıklığını göstermektedir, bu şekilde örneğin dava ile ilgili kişilerin sayısına, konunun özelliğine dikkat etmektedirler.

Her yıl kapanan konulara ilişkin ölçüm sayılarına (puanlama) dayanarak yargıçları değerlendirmektedirler.

Toplamda, Meclisin yardımcı başkanı'nın söylediğine göre mahkeme davalarının sayısı azalmıştır, bunun nedeni özellikle veraset konularında ve ödeme emirlerinde artık mahkemeler değil, noterler uğraşmaktadır. Yargıçların iş yüküne ilişkin olarak tam sayısal anlamda tam bilgi sunamadılar, ancak şu kadarı ortaya çıktı ki, daha küçük, 4-5 yargıçla çalışan mahkemelerde aşağı yukarı sürmekte olan 250 konu var.

VIII. Hukuk devleti ve temel haklar

Yargı sisteminin etkinliği açısından mahkemeler 2012'de her düzeyde pozitif konu kapanış oranı gösterdiler, bu şu anlama gelmektedir ki, çoğu kendilerine gelen konuları veya bundan da fazlasını sonuçlandırmışlardır. Aralıkta yargıtay ve idari mahkeme'ye devamla 6 atama yapılmıştır, bu da işlem bitirme yetkinliklerini tamir etti. Bununla birlikte insan kaynaklarının yargı sisteminde uygun dağılımına ilişkin uzun vadeli stratejiler oluşturmadılar. Yargı sisteminin yeni bir istatistiksel yazılım denemesi sürmektedir, bu, halihazırdaki mevcut işlem sistemini tamamlamakta ve muhtemelen Haziran 2013'te uygulamaya geçilecektir.

Örgütlü suçlar ve yolsuzluk konularıyla uğraşan savcılığın kapasitesini üç yeni savcı olarak güçlendirdiler, bununla birlikte 13 yerin hepsi doldurulmuş oldu. Ceza Muhakemeleri hakkındaki yeni kanuna göre yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla devamla 7 devlet savcısı ve 16 mahkeme çalışanının atanması için bütçeden kaynak ayırdılar.

Yargı kalitesi ve bağımsızlığı açısından Mahkemeler Kanunu değişikliklerinin yürürlüğe girmesini takiben Ocak 2013'ten itibaren tüm yeniden atanan birinci

derece yargıcın akademiye bitirmiş kişiler arasından seçilmesi gerekmektedir, bununla profesyonellik ilkesi ve liyakata dayalı atama güçlendirilmektedir. Şimdiye kadar Ocak 2009'dan bu yana yargıçlık ve savcılık akademisini bitirmiş 80 başvuru sahibi arasından 61'i hakim ve savcı olarak atanmıştır.⁸

Kurul raporunda yargıçların işten el çektilirmeleri ve disiplin işlemlerine ilişkin halihazırdaki hukuki düzenlemenin açıklığa kavuşturulması ve öngörülebilir şekilde sokulması gerektiğini ve Yargıçlar Kurulu'nun bunu orantılı biçimde uygulamasının sağlanmasının gerektiğini **tespit etmiştir**. Yolsuzluğu önleme açısından, usülsüz beyanların, yolsuzluğun önlenmesi için oluşturulan devlet kurulu tarafından sistematik denetimini amaçlayan yasa önerisinin 2012 yılı değişikliğini takiben 483 beyan kontrol edilmiştir, bu beyanlar parlamentodaki milletvekillerinden, bakanlardan, bakan yardımcılardan, ayrıca parlamento tarafından seçilmiş veya atanmış yöneticilerden ulaşmıştır. Sayısız usülsüzlük olgusunu tespit ettiler ve sayısız çatışmayı çözdüler. Kontrol sırasında 123 konuda memurların beyan vermediklerini tespit ettiler, 2013 başlarında kural ihlalinden dolayı 26 konuda takibat başlattılar. Denetim sisteminin güçlendirilmesi açısından siyasi partilerin finansmanı hakkındaki kanun değişikliklerini Kasım 2012'de kabul ettiler, ancak uygulamalarının düzeltilmesi alanında uygulama sonuçları henüz hissedilmemektedir. İncelemelerin, iddianamelerin, suçluluğun tespiti ve hükümlerin (yüksek düzeyde yolsuzluk konuları alanında verilen hükümler de dahil) özetlerini, ayrıca son yıllarda kural ihlalinden dolayı verilen cezalara, vergi cezalarına ve disiplin müeyyidelerine ilişkin bilgileri içeren tam incelemeyi halihazırda toparlamaktadırlar. Bu çerçevede değişik kurumlar işbirliği içersindedirler, Örneğin, Emniyet, mali denetçiler, gümrük idaresi, bütçe gelirleri kurumu, devlet savcılığı ve mahkemeler ayrıca yolsuzluğun önlenmesi için oluşturulan devlet kurulu.

IX. IOM Makedonya

Kurum başkanı ve çalışanları 1999'da oluşturulan kurumlarının faaliyetleri hakkında ayrıntılı açıklama yaptılar. **Kurum yalnızca gönüllü geri dönenlerle uğraşmaktadır.**

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0205:FIN:HU:HTML> **COM/2013/0205 final**

En sık geri dönüş nedeni: takibatın sonunu beklemiyorlar veya sığınma hakkı reddedilenler. Ülkeye gelen yasadışı göçe eşlik edenleri de desteklemekteler, fakat görünen o ki, takibatın sonucunu beklemiyorlar ve Avrupanın diğer ülkelerine devam etmekteler. Belçika, İsviçre, Almanya ve Macaristan başlıca yol hedefleri.

2003 ve 2012 arasında 985-1000 kişi geri dönmüştür. Nisan 2013'e kadar 79 kişi geri döndü. Macaristan'dan 16 Makedon vatandaşının geri dönüşüne yardımcı olunmuştur. Onlar özellikle IOM'dan yardım istemişlerdir.

Süreç:

- Geri dönecek kişinin öncelikle gönüllü geri dönüş niyeti hakkında beyanda bulunması gerekir.
- Söz konusu ülkenin IOM temsilcisi Makedonya bürosu ile ilişkiye geçmektedir. Sorun şu ki çoğunun belgesi bulunmamaktadır. Belirlemeyi her halikarda İçişleri Bakanlığı yapmaktadır.
- IOM Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile yakın işbirliği içersindedir.

Yardımanın süresi 1 aydan 7 aya kadar sürebilir, 18 yaş altındaki kişiler hakkında geri dönüşe yardım, aile değerlendirmesi çerçevesinde olmaktadır. Geri dönen kişilerin yurttan yaşayanlara karşı ayrıcalıklı durumda olamayacaklarının altını çizdi. Geri dönenlere eğitim ve yeniden eğitimle yardımcı olunmaktadır, ayrıca geçici yerleşimleri sağlanmaktadır, kalıcı durumda sosyal kuruma yerleştirilmelerine de yardımcı olunmaktadır. Kayıt işleminden sonra sosyal hizmetlerden faydalanabilirler. Sosyal Sigorta ve sağlık sigortasını tüm vatandaşların ödemesi gerekir. Halihazırda sağlık hizmetleri yeterlidir, kronik hastalıkların tedavisi çözülmüştür.

X. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Makedonya Temsilciliği

1999'da Kosova'dan 360.000 insan kaçmıştır. Makedon kurumlarıyla iyi ilişkiler sürdürmektedirler. 2003'te Sığınmacılara ilişkin kanunu kabul ettiler. Yasal kurala dayanarak mümkündür:

- tanınmış sığınmacı – 1951 yılı Cenevre Sözleşmesi
Sözleşmeye dayanarak – ek korumadan faydalanabilir –
AB direktifine dayanarak – geçici koruma sağlanması
mümkündür.

XI. 2012 Avrupa İlerleme Raporu (Country Progress on Asylum 2012)

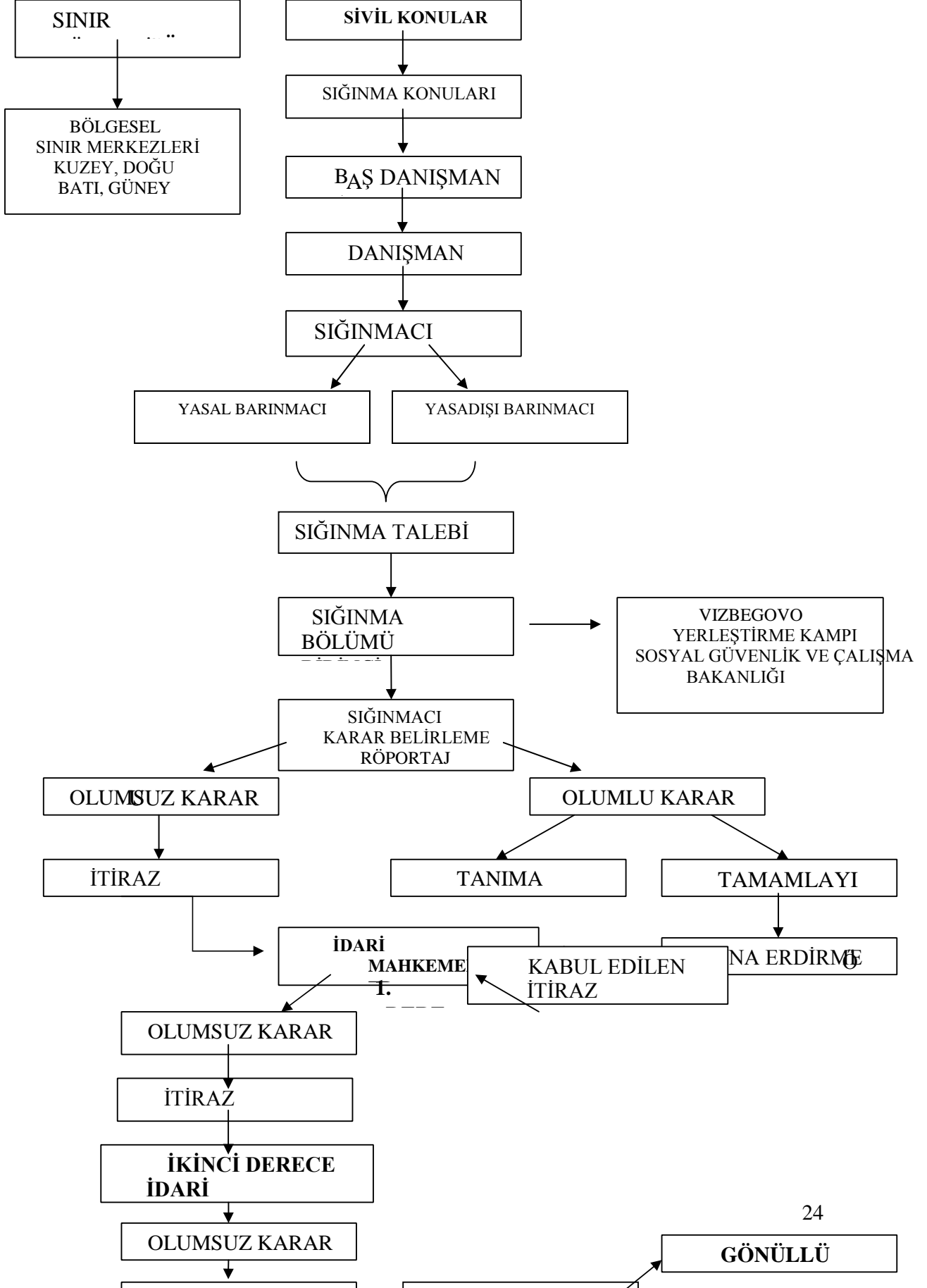
Raporun tespitine göre sığınma talebinde bulunanların sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri 2011'e nispeten daha az düzelme göstermiştir.

Sığınma hakkı işlemleri sırasında tercümanlık ciddi sorunlar açmaktadır, işlemler yavaş ve yetersizdir. İçişleri Bakanlığı bu konularda oldukça düşük kapasiteyle çalışmaktadır. Mahkemeler işlemleri içeriklerine göre değil biçimsel olarak incelemektedirler.

Sığınma konusunun Makedonyadaki durumu açısından özetle şu sonuca varılmıştır, buna göre kanun koyucu ve kurumsal çerçeve uygun olarak nitelendirilebilir, fakat kanunların uygulanması ve geçerliliği açısından henüz daha düzeltilmesi gereken hususlar vardır. Kimlik belgelerinin çıkartılması konusunda henüz ileri bir adım atılmamıştır.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

İşleyiş yapısı

Türkiye

I. Genel durum

Türkiyenin küçük kısmı Avrupa'da, büyük kısmı Asya güney-batı kısmına uzanmaktadır, nüfusu 72 milyon. Kuzeyden Gürcistan, Ermenistan ve İran, güneyden Irak ve Suriye, batıdan Ege Denizi adaları, Yunanistan ve Bulgaristan çevrelemektedir. Nüfusun % 99'u islam dinine mensuptur. Çoğunluğu dinin sünni koluna girmektedir, fakat alevi (şii) müslümanların sayısı da önemlidir.⁹

Az sayıda mevcuttur: ortodoks (doğu roma), ermeni ortodoks, yahudi, katolik ve protestan gruplar da. Türkiye nüfusunun çoğunluğu, yaklaşık %80'i etnik köken olarak Türk'tür.

Fotó: Pápai Judit

Ülkede – özellikle doğu bölgelerinde – bulunan en önemli nüfusa sahip azınlık kürtlerdir, toplam nüfusun aşağı yukarı %20'sini oluşturmaktadırlar. Türkiye coğrafi konumu sayesinde göçmenler için Avrupa'ya ana “giriş kapı” larından biridir. Sayısız insan kaçakçılığı güzergahı da ülkeyle kesişmektedir.

⁹ http://elib.kkf.hu/edip/D_14903.pdf

Türkiye 29 Ekim 1923'ten bu yana cumhuriyettir.¹⁰ Politik sisteminin temelleri Mustafa Kemal Atatürk'ün yönetimi altında 1920'li ve 30'lu yıllarda atılmıştır. Atatürk yönetimi ele aldığı anda ülkenin siyasi, toplumsal ve ekonomik yaşantısında bir dizi radikal reform başlatmıştır, bunların amacı Türkiye'nin hızlı bir biçimde yeniden kurulmasıydı.¹²

Fotó:dr. Németh Zoltán

Mustafa Kemal Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini altı temel ilkede tanımlamıştır, bunlarla ulusunu biçimlendirmiştir:

- Laiklik, devlet ve dinin ayrılması, dinin kamu yaşamından bütünüyle çıkartılması
- Cumhuriyetçilik, Osmanlı İmparatorluğu'nun sultanlığına karşı cumhuriyet sistemine geçilmesi
- Devletçilik, ekonominin yönetilmesinde devlet belirleyici rol oynamaktadır.
- Halkçılık, ulusal duyguların güçlendirilmesi,
- Devrimcilik (reformizm), reformprogramında belirlenen değişikliklerin devletin yönetiminde gerçekleştirilmesi
- Milliyetçilik, yeni ulus bilincinin oluşturulması¹¹

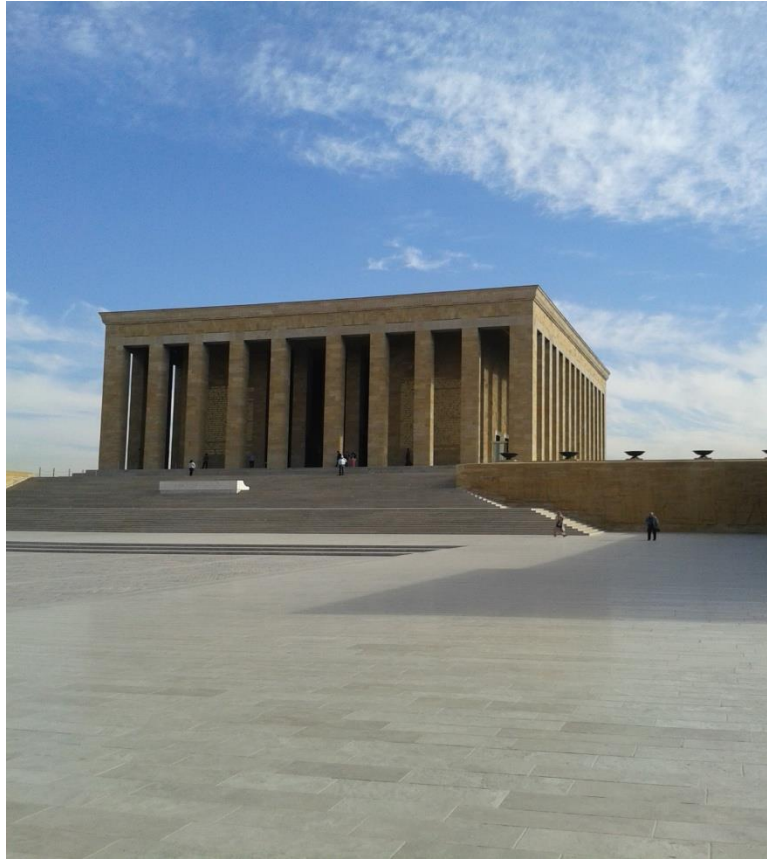
Ülke II. Dünya savaşından sonra batı dünyasına yakınlaşmasını güçlendirdi. Türkiye 1949'dan beri Avrupa Konseyi'nin üyesidir.

¹⁰ <http://tedeinturkey.wordpress.com/2012/10/29/oktober-29-a-koztarsasag-napja-torokorszagban/>

¹² http://elib.kkf.hu/edip/D_15184.pdf

¹¹ http://elib.kkf.hu/edip/D_14995.pdf

1982 yılı anayasası, güçlü başkanlık iktidarıyla ve bağımsız mahkemelerle demokratik, laik, parlamenter hükümet biçimini öngörmektedir. Uluslararası düzeyde tanınan insan haklarını sağlamaktadır, tehlike durumunda bunlar sınırlandırılabilir ve onlar devletin bütünlüğünün ihlal edilmesinde veya laik olmayan veya demokratik olmayan iktidar oluşturulmasında kullanılamaz.

Fotó:dr. Pápai Judit

Türkiye bütün önemli Avrupa kurumlarına üye olmuştur, otuz yıldan fazla Avrupa Birliği üyeliği için mücadele etmektedir. 2004'te Avrupa Kurulu'nun önerisine göre Türkiye katılım görüşmelerinin başlatılması için gerekli koşulları uygun bir biçimde yerine getirmiştir. Kurulun önerisini Avrupa Konseyi'nin onaylamasından sonra 3 Ekim 2005'te katılım görüşmeleri resmen başlamıştır.¹²

I. 1. Kopenhag kriterleri

¹² http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/B8BC8AE7-DA3B-4C2C-89A3-E6F2D16D9A3B/0/et_2008_05.pdf

Kopenhag kriterlerine göre Türkiye'nin de aşağıdaki dört katılım koşulunu yerine getirmesi gerekir.

Birincisi politik kriter, bu demokratik ve hukuk devleti sisteminin sürdürülmesini, insan haklarına ve azınlık haklarına saygı duyulmasını kendinde içermektedir. İkinci grubu ekonomik kriterler temsil etmektedir, üçüncü koşul birlik hukukunun uygulanması ve nihayet AB'nin de yeni üye kabul etmeye muktedir olması gerekmektedir. Türkiye'nin Avrupa'ya dahil olup olmadığı sürekli tartışma konusu olmuştur, AB katılım olanağının tükenmesiyle ise konu tekrar güncelleşmiştir. Üyeliğe karşı birçok itiraz ortaya çıktı: müslümanlık dininden dolayı büyük kültürel farklılıklar, büyük sayıda, gümgeçtikçe büyüyen ve yoksul nüfus bir taraftan diğer üye devletlerden kaynaklar çekecek, diğer taraftan ise karar mekanizmasında önemli söz hakkı sağlayacak, üçüncü olarakta batı devletleri türk işgücünün akışından çekinmektedirler.

Türkiye'ye karşı insan hakları durumunu diğer bir eleştiri konusu olarak görmektedirler.

Fotó: dr. Németh Zoltán

Ekim 2005'te açılan katılım görüşmelerini ispanyol başkanlığını takiben kesilmiştir, o süreden beri tek bir başlık dahi açılmamıştır. Şimdiye kadar 13 başlık açılmış ve bunlar arasından bir tanesi kapanmıştır.

Arakık 2006'dan bu yana Ankara Sözleşmesinin ek tutanağının ayrımcılığa düşmeksizin yerine getirilememesinden (Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tanınması eksikliği'ni takip ederek) dolayı 8 başlık açılmamıştır, ayrıca diğer başlıkların kapanışları mümkün. Diğer başlıkları Kıbrıs ve Fransa bloke etmektedir.

Macar-Türk ikili ilişkiler olağanüstü derecede iyi durumdadır, temel politik ve ekonomik çıkarımız bunun muhafaza edilmesi, güçlendirilmesi. Macaristan türk integrasyonu konusunu kesintisiz olarak desteklemektedir.

Türkiyeden şimdiye kadar 3 milyon vatandaşı Batı Avrupa ülkelerine göç etmiştir, öncelikle Almanya'ya. Alman Federatif Meclisinin 12 türk üyesi'nin bulunması önemli bir bilgidir.

Türk Avukatlar Odası Birliği'nden -Türkiye Barolar Birliği – alınan bilgilere göre ülke içersinde, doğu-batı yönünde iç göç'te önemli. Bunun arka planında doğuda oturan topluluklarda % 2,4'lük nüfus artışı oldukça önemli bir faktör, güçlü terör ve yoksulluk bulunmaktadır. Ülkenin doğu ve batı kısımlarında ekonomik durum oldukça farklıdır.

Fotó: dr. Németh Zoltán

II. Türkiye'nin ekonomik durumu

Türk hükümeti 2013'te yüzde 4'lük GDP büyümesi beklemektedir. Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'e göre güçlü bank sektörü, hükümetin para politikası ve halkın stabil maddi durumundan dolayı Türkiye'nin bu hedefe ulaşacağını söylemektedir.

Türk ekonomisinin büyümesi 2012’de yüzde 2,6’ya yavaşlamıştır, fakat Uluslararası Para Fonu’nun (IMF) hesaplarına göre GDP bu yıl yüzde 3,5’a, gelecek yıl yüzde 3,75’e yükselebilir. **Türk GDP’si büyük oranda İsviçre veya Hollanda’nın GDP’siyle aynı düzeyde bulunmaktadır.** Ancak daha önce yapılan hesaplamalar geçtiğimiz birbuçuk hafta içerisinde ortaya çıkan hükümet karşıtı gösterilerin etkisini içermemektedir. Rahatsızlıklardan dolayı yatırımcıların güveni sarsıldı, haziranda türk borsasının hisse indeksi yüzde on oranında düştü, türk lirası ise dolar karşısında değerini yüzde altı kaybetti. Buna karşın türk devlet hisselerinde yatırımcılar tarafından beklenen gelir arttı. On yıl vadeli tahvillerin getirisi önceki yüzde 6,2 oranından yüzde 7,3 oranına yükseldi. Analistlere göre türk büyümesine en büyük tehlike gösterilerin devam etmesi, bu nedenle yabancı yatırımcılar endişelenmektedirler ve yabancı sermaye akışı sona ermektedir.

Gelişmekte olan piyasalarda Türkiyenin çekiciliği ülkenin stabil olmasıydı, fakat şimdi tam da bu konu soru işareti olmaktadır.¹³

III. Türk yargı sistemi

Adalet Bakanlığında alınan bilgiye göre türk yargı sisteminde **özel mahkemelerin** sayısı önemlidir.

Sivil konularda ayrı ticari, denizcilik, iş, emlak, tüketiciyi koruma, fikir ürünlerini koruma, aile hukuku mahkemesi bulunmaktadır.

Askeri Mahkeme bağımsız bir kuruluştur. **IHD** insan hakları örgütünün verdiği bilgiye göre sivil mahkemede başlatılan bir konunun askeri mahkemenin önüne konması’da sözkonusu olmaktadır. Türk insan hakları örgütleri ayrışmanın sona erdirilmesi için mücadele etmektedirler.

Mahkemeler arasındaki yetki ve sorumluluk çatışması hakkında **Anlaşmazlık Mahkemeleri** karar vermektedir.

¹³ http://hvg.hu/gazdasag/20130611_Novekedett_a_torok_GDP_MTI

Yargıçların atanmaları, yer değiştirmeleri, disiplin konularında ayrıca görevlerine son verilmesi konularında mahkemelerin merkezi yönetimini gören, 2010'da oluşturulan **Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HCJP)** karar vermektedir. Bu kurul 22 üyeden oluşmaktadır, bunun 16 üyesi hakimler ve savcılar arasından seçilmektedir, kurulun başkanı ise Adalet Bakanıdır.

Barolar Birliği'nin verdiği bilgiye göre Türkiye'de aşağı yukarı 80 bin avukat görev yapmaktadır, aralarından yaklaşık 30 bin'i İstanbul'da görev yapmaktadır. Avukatlar bir yıl stajdan sonra uzmanlık sınavına girmeksizin avukatlık mesleğini icra etmektedirler. Odalar Birliği halihazırda avukatların yalnız sınavı vermelerinden sonra avukatlık görevini yapmaları hususunda çalışmaktadırlar.

Söylediklerine göre 2013'te bildikleri kadarıyla 43 bin kişi sınırlardan yasadışı olarak geçmeye çalışmıştır. Yasadışı sınırdan geçmek suç fiilidir. Yakalanan yasadışı sınırdan geçenler yaklaşık iki aylığına kamplara alınmaktadırlar. Herkesin avukat isteme hakkı vardır ve kimin ücretsiz hukuki temsilci hakkından faydalanacağına Avukatlar Barosu karar vermektedir.

Fotó: dr. Németh Zoltán

III. 1. Cezaevi koşulları

Adalet Bakanlığının temsilcilerinin organizasyonunda **Sincan Ceza ve Tutukevi'ni ziyaret ettik**, burada ömür boyu hapis cezasına hükmedilenler ve terörizm isnadıyla hüküm verilenler tutulmaktadır.

Türk Ceza-İnfaz sistemine göre Ceza İnfaz kurumları A-F kategorisinde sınıflandırılmıştır, bunlar arasında "F" en sıkı dereceyi göstermektedir. Tarafımızdan ziyaret edilen kurum bu kategoriye girmektedir.

Bu tutukevi 1-3 kişilik hücrelerle örnek bir tutukevidir. Genel uygulamadan farklı olarak - çalışma koşulları (gitar yapımı, anten montajı) ayrıca rekreasyon uğraşları (boyama, mozaik yapımı) sağlanmışır. İyi düzenlenmiş kütüphane de hizmetlerine sunulmuştur.

Daha sonra **IHD - İnsan Hakları Derneği – insan hakları örgütü'nün** başkanı Öztürk Türkdogan'ın sunumunda belirtilenlere göre türk cezaevleri genellikle çok doludur (özellikle cezaevi, yahutta tutukevi derecesindekiler), gözaltında tutulanlar sıkça kaybolmaktadır, nerede olduklarının sonradan dahi araştırılması olanaklı değildir.

IHD'nin verilerine göre 1980 ve 2003 arasında gözaltında buldukları sırada 940 kişi kaybolmuştur. 400 kişinin cesedi bulunmuştur. Türkiye de sıklıkla politik karşıtlar adi suçlamalarla suçlanmaktadırlar. Yüzlerce kişi kayıp olarak kaydedilmiştir, bunlar **IHD** başkanının söylediğine göre cezaevinde tacizden dolayı yaşamlarını yitirdiler veya bir biçimde izleri kayboldu.

IHD'nin bir çalışanı hakkında da terörizm suçlamasıyla adli soruşturma sürmektedir, hakkında henüz hüküm verilmedi ve üç yıldır tutuklu bulunmaktadır.

Fotó: dr. Németh Zoltán

IHD insan hakları derneği başkanı, muhalifleri, ayrı düşünceye sahip olanları sıkça terör örgütü üyesi olmakla, yahutta terörizmle suçladıklarına işaret etmiştir. Bu fiile ceza muhakemeleri kanunu ayrı özel kurallar getirmektedir, örneğin tutukluluk süresi genel 2+1 yıl yerine bu durumda 5 yıl olabilir.

Sözde dokunulmazlık uygulaması bugün de canlı bir uygulamadır, buna göre silahlı kuvvetlerin üyelerine işlemiş oldukları insan hakları ihlallerinden dolayı hüküm verilmemiştir.

IV. İnsan haklarına saygı

İnsan haklarına saygı AB'ye katılım açısından Türkiye için en önemli olguya dönüştü.¹⁴ Avrupa Konseyi, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerine uygun olması açısından hangi görevleri yerine getirmek zorunda olduğuna dair 2001 baharında karar almıştır.

İnsan hakları alanında kısa ve uzun vadeli hedefler belirlediler, bunların gerçekleşmesini birliğin denetçileri sürekli olarak denetlemektedirler ve gözlemlerini Komisyona rapor olarak sunmaktadırlar. Hükümet, işkence ve aşağılayıcı muamele açısından, ayrıca fikir

¹⁴ http://elib.kkf.hu/edip/D_14995.pdf

beyan etme ve toplanma özgürlüğünün güçlendirilmesi, ölüm cezasının yasaklanması, azınlık dillerinin kullanılmasına izin verilmesi hususunda sıfır tolerans gösterileceğine ilişkin kendini zorunlu kılmıştır.

IV. 1. İşkencenin yasaklanması

Türkiye’de ifadelerin zorla alınmasında sıklıkla işkence uygulanmıştır.

Uluslararası topluluk işkenceyi insan hakları ihlallerinin en ağır olgusu olarak değerlendirmektedir, bu konuda çok fazla uluslararası sözleşme bulunmaktadır – Avrupa Konseyinin insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması hakkında 1950’deki sözleşmesi, 1966’da kabul edilen Medeni ve Siyasi Hakların Uluslararası Uyum Bildirgesi, BM’in 1984’te kabul etmiş olduğu işkence ve diğer acımasız, insanlık dışı veya aşağılayıcı cezalar veya muameleler hakkındaki sözleşmesi ve Avrupa Konseyi’nin 1987’deki işkenceye karşı sözleşmesi.

Türkiye AB’ye katılım açısından işkence uygulamasına son verilmesi yanında kendini zorunlu kılmıştır.¹⁵ Anayasa’da belirtmektedir ki *„hiç kimse işknce veya aşağılayıcı muamaeleye tabi tutulamaz; hiç kimse insan onuruna aykırı ceza ile veya aşağılayıcı muamele ile cezalandırılmaz”*. Buna rağmen hala işkencenin kaldırılmasına ilişkin sorunlar yaşanmaktadır. Türkiye’de yıllarca ifade alımları ve gözaltına alınmalar sırasında işkence alışılmış araç olarak uygulanmıştır, ki bunlar cezasız kalmıştır.

NGO’dan alınan - a **KAOS GL**, LMBT grubuna dahil olanların savunma örgütü - a **KADER** kadın hakları örgütü, ayrıca **IHD** insan hakları örgütünden bilgilere göre işkence hakkındaki şikayet başvurularının sayısında ve ciddi durumlar hakkında yapılan raporların sayısında da düşüş olduğu belirtilmiştir, fakat insan hakları ihlalleri ile devamla da karşılaşılmaktadır. İşkence uygulayanlar genellikle cezadan kurtulmaktadır, bu tür cürümleri belgeleyen doktor raporları çoğu zaman tam değil ve yersizdir. Durumu şu da güçleştirmektedir, gerçi gözaltı sırasındaki işkencelerin sayısı azalmıştır, gözaltı

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:257E:0038:0049:HU:PDF>

merkezlerinin dışında da işkence uygulaması görülmektedir, örneğin gösteriler sırasında veya gözaltına alınanların nakledilmesi esnasında. İnsan hakları örgütleri öylesi işkence uygulamalarından da bahsettiler, bunlar vücutta görülebilen iz bırakmamaktadırlar. En büyük zorluk reformların uygulanması anlamına gelmektedir, çoğu yeniliği onları yerine getirecek işlemler sağlamamaktadır – örneğin işkencelerin incelenmesi için bu konuda uzman doktor yetersizdir.

IHD Türkiye İnsan Hakları Derneği'nin başkanı Öztürk Türkdoğan'ın belirttiklerine göre Türkiye de sıklıkla politik karşıtlar adı suçlamalarla suçlanmaktadır. Yüzlerce kişi kayıp olarak kaydedilmiştir, bunlar onların görüşüne göre cezaevinde tacizden dolayı yaşamlarını yitirdiler veya bir biçimde izleri kayboldu.

Bir çalışanları hakkında da terörizm suçlamasıyla adli soruşturma sürmektedir, hakkında henüz hüküm verilmedi ve üç yıldır tutuklu bulunmaktadır.

V. Türk sığınmacılık sistemi

Türkiye coğrafi sınırlamayla sığınmacıların durumuna ilişkin olarak 1951 Cenevre Sözleşmesine katılmıştır. Buna istinaden yalnızca Avrupa'dan – Avrupa Konseyi'nin üye ülkelerinden – gelen sığınma başvuruları durumunda sığınma hukuku işlemi sürdürmektedir ve koşulların mevcut bulunması durumunda yalnızca bu vatandaşları sığınmacı olarak kabul etmektedir. Coğrafi sınırlamayı dikkate alarak Avrupa dışındaki sığınma taleplerinin değerlendirilmesinde birbirine paralel biçimde sürdürülen iki takibat bulunmaktadır.

Türk İçişleri Bakanlığı BM Mülteciler Başkomiserliği takibatıyla paralel biçimde işlem sürdürmektedir, çoğunlukla Yüksek Komiserliğin kararını güçlendirerek (İçişleri Bakanlığı'nın takibatı formalite olarak şu şekildedir „Yabancı diğer bir ülkede korunma için başvurur mu, vurmaz mı”, yani hak sahibi olabilir mi, olamaz mı – sığınmacı olarak – BM yardımıyla gönderilmeye). BM tarafından sığınmacı olarak kabul edilen bu kişiler hakkında Türk kurumları verilmiş herhangi bir kararı güçlendirmediler, ülke topraklarından çıkış sağlayan izin almadılar, bu şekilde tek bir çözüm, onlar için göç'e devam etme olmaksızdır.

Türkiye İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'den aldığımız bilgiye göre sivil kanun koruyucu örgütlerle, Avrupa Birliğiyle ve sair uluslararası örgütlerle yapılan işbirliğini takiben **Türk parlamentosu Nisan 2013'te 6458 sayılı kanun paketini kabul etmiştir** (Law on foreigners and international protection) bunun bir kısmı henüz 2013'te diğer kısımları **Nisan 2014'te** yürürlüğe girmektedir, ve **Türk göçmenlik sistemini yeni temellerde inşa etmektedir.**

Daha önceden göçmenlik hakkında birleşik bir kanun yoktu, bu nedenle 1951 sözleşmesine uyumlu olarak, Avrupa Birliği'nin önerilerine dayanarak hukuki temelleri oluşturdular. Coğrafi muhafaza sistemini devamla da uygulamaktadırlar, yani yalnızca Avrupa'dan gelen sığınmacılar sığınma statüsü alabilmektedirler, AB'nin dışından gelenler yalnızca geçici statüye sahip olmaktadır.

Kanunun amacı, yabancıların girişlerini, oturumlarını ve çıkışlarını ayrıca uluslararası koruma sağlanması ilkesini ve uygulama esaslarını belirlemektir.

Yeni kanunun 4. Maddesi artık non-refoulement ilkesini kaydetmektedir: *„hiç kimse öylesi bir ülkeye geri gönderilemez ve sınırdışı edilemez ayrıca öylesi bir ülkeye iade edilemez, şayet orada işkence'ye, devamla insanlık dışı, aşağılayıcı veya acımasız ceza ile cezalandırılması, yahutta muameleye tabi tutulması veya ölüm cezası tehdidi söz konusu.”*

Türk İçişleri Bakanlığı **Göçmenlik Müdürlüğü**, faaliyetine Nisan 2013'te başlamıştır, asıl faaliyetine 2014'te başlayacaktır.

Düzenli ve düzensiz göç'ün tedavisi Göçmenlik Müdürlüğü'nün görevi olacaktır, ayrıca **yabancılara ve sığınmacılara ilişkin işlemleri** de yerine getirecektir. İlerde Bölgesel ve yerel düzeyde 81 vilayette çalışacaklar, halihazırda 62 vilayette çalışmaktadırlar.

Genel Müdürlüğün yöneticileri, Türkiye'nin coğrafi konumu ve güçlenen ekonomisinden dolayı yoğun biçimde göç baskısı altında bulunduğu altını çizmektedirler. Evet, yasadışı göç, türk sığınmacı örgütü sistemine önemli yükler yüklemektedir, çünkü Türkiye, Avrupa Birliği'nin ekonomik olarak gelişmiş bölgelerine yönelik göçün transit yol güzargahındadır, bu doğu, güney sınır bölgelerinde daha belirgindir. Kurumun çalışanlarına göre Türkiye'nin 8.000 km.'den daha fazla kara

sınırına, ayrıca aynı şekilde önemli uzunlukta bulunan su sınırlarının korunması'nın neredeyse çözümsüz olması önemli sorun teşkil etmektedir.

Söylediklerine göre yılda yaklaşık 100 bin uluslararası korunmaya yönelik talep incelemesi sürdürülmektedir.

Çalışanlara dinleme teknikleri uygulamaları konusunda eğitim verilmektedir ve kadını yalnızca kadın dinleyebilir kuralı vardır.

Sınır Güvenliği sisteminin güçlendirilmesi için önemli maddi desteğe ihtiyaç vardır.

V. 1. Suriyeli sığınmacıların durumu

Göçmenlik Müdürlüğü'nün verilerine göre suriyeli sığınmacılar geçici korumadan faydalanmaktadırlar, aralarında 10 vilayette sınır yakınındaki geçici kamplarda yaklaşık 200.000 sığınmacı yaşamaktadır, burada temel ihtiyaçları sağlanmaktadır.

Diğer yaklaşık 500.000 Suriyeli sığınmacı kampın dışında masrafları kendilerine ait kiralık evlerde yaşamaktadırlar, uzun sınır şeritlerinin kontrol edilemezliği ve başvuru talebinde bulunmayanların kayıtlarının eksikliğinden dolayı sığınmacıların tam sayısı hakkında yalnızca tahminlerde bulunmaktadırlar.

Ülke suriyeli sığınmacılara yaklaşık iki milyar dolara karşılık gelen miktarda harcama yapmıştır. Türkiye şimdiye kadar az sayıdaki sınır civarında vuku bulan çatışmalardan dolayı sınır kapılarını kapatması dışında suriyeli sığınmacılara karşı kapılarını açık tutmuştur.

Türk makamları ülkeye yasadışı yolla gelenlerin büyük kısmını İçişleri Bakanlığı'na dahil sözümona „**konuk evlerine**” yerleştirmektedir, bu idari koruma anlamına gelmektedir. Buraya yerleştirilen kişiler avukatla görüşebilirler, kimin ücretsiz hukuki temsil hakkından yararlanacağına avukatlar barosu karar vermektedir. Dil kullanımı masrafını talep sahibinin karşılaması durumunda sağlanmaktadır, şayet parası olmadığı takdirde sınırlı şekilde sağlanmaktadır.

Türk makamları **UNHCR**- ile ilişki kurulmasına izin vermektedirler.

Halihazırda göçle **Türk Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar ve Sığınmacı Konuları Başdairesi**, bu yetkisini 2014'te Göçmenlik Genel Müdürlüğüne devretmektedir. Vize ve oturma izinleri de bu başdairesinin alanına girmektedir. Sınırdışı edilme hakkında İçişleri Bakanlığı Göçmen Dairesi karar vermektedir, bu karara karşı mahkeme incelemesine yer vardır. Macaristan'da da sığınmacı (yabancılar polisi) gözaltı yeri uygulaması mevcuttur, bu sırada gözaltındakileri sözümona sınırdışı merkezlerinde korumaktadırlar, maksimum altı aya kadar, gözaltı süresini aylık olarak incelemektedirler. Sınırdışı edilmeden önce sığınma başvurusunda bulunabilirler, bu başvuru 48 saat içerisinde incelenmektedir.

Bugün artık neden gözaltında tutuldukları hakkında bilgilendirilmeleri gerekir ve kendisi için hukuki temsilci sağlanması gerekir.

Ülkeye geri dönenler durumunda girişte bilgileri kontrol edilmektedir, şayet bunlar tamam olduğunda ülkeye girmelerine izin verilmektedir. Şayet vatandaşın kağıtları yoksa bu durumda elçilik bilgilerini incelemektedir, şayet yeterli buldukları takdirde belgeleri düzenlemektedirler.

Ülkeyi yasadışı terketmek – yasadışı girişe benzer şekilde – suç fiilidir, bu para cezası ile cezalandırılır.

AB ve Türkiye arasında oluşturulan **geri kabul anlaşması**'nın Haziran 2012'de paraf edilmesinden sonra bunun verimli biçimde yerine getirilmesi kilit öneme sahiptir, ayrıca mevcut bulunan geri kabul yükümlülüklerinin bütünüyle yerine getirilmesi.¹⁶

Yargı hizmetinin bağımsızlığı, göçmenlere yapılan muameleler, insan haklarının güvenceye alınması alanında Türkiye önemli fedakarlıklarda bulunmaktadır ve bulunacaktır, niyeti açık, Avrupa Birliği üyesi olabilmesi.

¹⁶ COM(2012) 600 final, A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak Bóvítési stratégia és a legfontosabb kihívások 2012–2013

V.2. Sayılarla sığınma talep edenler

Suriyeli sığınmacıların haricinde 2013'te **Avrupa dışından - 969 Somalili, 9178 Iraklı, 3993 İranlı ve 10.648 Afaganistanlı sığınmacıyı, Avrupa'dan – Almnya'dan 5, Makedonya'dan 6, Yunanistan'dan ve Kosova'dan 1-1 başvuru** kaydedilmiştir.

UNHCR'nin açıklamasına göre Avrupa dışındaki ülkelerden yılda yaklaşık 61 bin başvuru yapılmıştır. UNHCR sığınma statüsü koşullarına uygun başvuruda bulunan kişileri kabul eden üçüncü ülkeleri araştırmaktadır. Uluslararası koruma gerektiren kişileri öncelikle Kanada, ABD ve Avustralya kabul etmektedir.

Yılda yaklaşık 4500 kişi üçüncü ülkelerde yerleştirilmektedir.

V.3. LMBT grubuna giren göçmenlerin durumu

Türk sivil örgütleri, - böylece **KAOS GL** örgütü de -,şunu işaret ettiler ki göçmenler – özellikle LMBT grubunun üyeleri – sıkça ayrımcılığın kurbanı olmaktadır. Göçmenlerin oturma yerlerini polis belirlemektedir, kendilerinin düzenli olarak yetkili kuruma kayıt vermeleri gerekir. Polis oturma yeri olarak sıklıkla geleneksel toplulukları belirlemektedir, bunlar öteki olmayı pek kabul etmemektedirler.

Kişiler sığınma talebini sunduklarında ülkede 63 yerde yerleştirilmektedirler, bunlar arasında yalnızca beş-altı yerde LMBT grubuna giren kişileri kabul etmekte. Türkiye de toplumun değer yargısı homofobik, LMBT üyelerine karşı „genel ahlak” kavramını kullanmaktadır.

Seksüel farklılığı Türkiye de gizli tutmaktadırlar, şayet farklı oldukları anlaşıldığında işe alınmamaktadırlar, bu ortaya çıktığında işine son verilmektedir. Askeriye de seksüel farklılığı hastalık olarak görmektedirler.

VI. Fikir beyan etme ve toplanma özgürlüğü

IHD - İnsan Hakları Derneği – **insan hakları derneği'nin** başkanı şunu söyledi: Türkiye Anayasası fikir beyan etme özgürlüğünü ve toplanma özgürlüğünü, 1990'lı yıllardan bu yana garanti etmektedir, diğer bir deyişle özgür iletişime, fikir ve düşünce özgürlüğüne, ayrıca fikir ve düşüncelerini özgürce yaymaya herkesin hakkı vardır.

AB Komisyonu'nun tespit ettiğine göre medya özgürlüğünün uygulamada gerçekleşmesini, devam eden sınırlamalar engellemektedir ve yazarlar ve gazeteciler hakkında gün geçtikçe daha fazla dava açılmaktadır, bu husus ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bunun sonucu olarak kendi kendini sansür gittikçe yaygınlaşmıştır. Komisyon, Türk hükümeti'nin hızlı bir şekilde dördüncü adalet reform paketini ele almasını ve bu konuda yükümlülük almasını memnuniyetle karşılamaktadır, ve türk hükümetine fikir beyan etme özgürlüğünün uygulamada gerçekleşmesi için halihazırda buna engel teşkil eden her türlü sorunla ilgilenmesi için uyarıda bulunmaktadır.¹⁷

Fikir beyan etme ve toplanma özgürlüğünün sınırlanmasının iki güçlü aracı bulunmaktadır, **Anti-terör kanunu ve Ceza Kanunu**.

IHD insan hakları örgütü başkanı'nın söylediğine göre Ceza Kanunu kuralları esnektir, bu nedenle herkes terörizm suçlamasıyla suçlanabilir. Türkiye terörizme karşı savaştığı ve bunu insan hakları özgürlüğü'nün sınırlandırılması için kullanmaktadır. **2011'de 13479 kişiyi toplanma hakkını ihlalden, 27 bin kişiyi polise karşı mukavemetten mahkeme önüne çıkardılar.**

Birliğe ilişkin liberalizasyon süreçleri sırasında hükümet 2002'de Anti-Terör yasasının bir maddesini iptal etmiştir, buna göre devletin bölünmezliğini tehlikeye sokan faaliyetleri suç fiili olarak nitelendirdiler. Bu maddeyi devlet kurumlarının siyasi görüşleriyle ters düşen kişilere karşı uyguladılar. Buna karşın 2006'da “terörist suç fiilleri” çerçevesini genişlettiler. Ceza Kanunu düzenlemesine dayanarak Türkiye'yi veya “Türklüğü” “açık şekilde karalamak” yasa ihlali anlamına gelmektedir. Avrupa Birliği

¹⁷ COM(2012) 600 final, A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak Bővítési stratégia és a legfontosabb kihívások 2012–2013

VII. Cinsiyetler arasında fırsat eşitliği

Türkiye’de cinsiyetler arasındaki eşitsizlik önemli boyuttadır, özellikle çalışma ve eğitim alanında belirgindir²¹.

KADER türk kadın hakları örgütü’nün bildirdiğine göre, Türk Anayasası her vatandaş için ilköğretimi zorunlu kılmaktadır, cinsiyetten bağımsız olarak zorunlu ve devlet okullarında ücretsizdir. Bununla uyumlu olarak Temel Milli Eğitim Kanunu da gerek erkek çocuklar, gerekse kız çocuklar için temel eğitim hakkını sağlamaktadır.

İstatistiklere göre zorunlu okul çağında olan çocukların % 10’u okula gitmemektedir, bunun üçte ikisi kız çocuğudur. Eğitim masraflarından dolayı çocukların okula gönderilmesi yoksul aileler için sorun olmaktadır. Aileler eğitim alanında, ekonomik ve geleneksel nedenlerden dolayı erkek çocuklara öncelik vermektedirler. Bu problemlerin çözümü amacıyla ülkede bir sürü program ve kampanya başlatıldı, özellikle kız çocukların okula gitme oranının yükseltilmesi veya okuldan ayrı kalmalarının önlenmesi açısından.

VII.1. Kadın hakları

Kadın haklarını savunmakla uğraşan sivil örgütte türk toplumunun devamlı da erkek egemen toplum olduğunu, kadınların aile ya da küçük topluluklarda sıkça ayrımcılığa tabi olduklarını, yahutta şiddete maruz kaldıklarını, namus cinayeti, aile içi şiddetin hala önem arzettiğini söylediler²².

Kadınların öldürülmesi % 14 oranında artmıştır. 2011’de ülkede 160 namus cinayeti bildirilmiştir. (bulletinoftheoppressionofwomen.com/2012/01/02/newstatistics-from-turkey-on-honor-killings).

²¹ http://kitekinto.hu/europa/2012/10/29/nincsenek_konny_helyzetben_a_torok_nk/#.UoFjKeLjXFI

²² <http://new.eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ:C:2013:257E:FULL#CE2013257HU.01003801.doc>

Kadınlar çoğunlukla polise veya mahkemeye başvurmaktan korkmaktadırlar, çünkü etkin koruma sağlanacağına güvenmemektedirler. Bu tavırlarını ekonomik bağımlılıkları da devamlı güçlendirmektedir. Kadınların eşit haklara sahip olmalarının sağlanması açısından Ekim 2001’de yapılan Anayasa değişikliği, aile “ evli çiftlerin eşitliğinden oluşur” demektedir, 2004 yılında yapılan anayasa değişikliğinde cinsiyetler arasındaki eşitlik belirtilmiştir²³. Anayasa’ya göre ayırım yapılmaksızın, ayrıca ana diline, ırkına, rengine, cinsiyetine, politik görüşüne, inancına, dinine veya her bir şeye bakılmaksızın kanunlar karşısında herkes eşittir. Devamlı şunu da belirtmektedir, kadınlar ve erkekler eşittir, eşitliğin uygulamada gerçekleştirilmesi devletin zorunluluğudur.

Fotó: dr. Németh Zoltán

1998’de aile içersindeki şiddeti önlemek amacıyla aile koruma kanunu’nu kabul ettiler. Kanunun kabul edilmesinden önce, aile içi şiddet, Ceza Kanunu’nun alanına girmekteydi, buda cezaların belirlenmesinde güçlükler neden olmaktadır. Kanunda 2007’de şu şekilde değişiklik yapılmıştır, ayrı yaşayan aile üyeleri de yasal korumadan faydalanmaktadır ve aynı çatı altında yaşayan aile üyeleri için geçerli hüküm verilmesine olanak sağlanmıştır, örneğin yalnızca evli çiftlerin yararlanması için değil. Buna rağmen bugün de kadınlara tecavüzün cezasız kaldığı sıkça görülmektedir.

Medeni Kanun’un yeniden gözden geçirilmesine 1993 ve 2001 arasında sıra gelmiştir. Ayrımcılık içeren kısımları kaldırdılar ve parlamento Ekim 2001’de yeni Medeni Kanunu kabul etti, daha önceki hükümlere karşıt olarak ana ilke evli çiftlerin eşit

²³ <http://www.wwhr.org/category/women-s-human-rights-in-turkey>

ortaklığı ve eşit karar yetkisi, ayrıca ikamet seçiminde de eşit haklara sahip olduklarını da kaydetmiştir.²⁴

Fotó: dr. Németh Zoltán

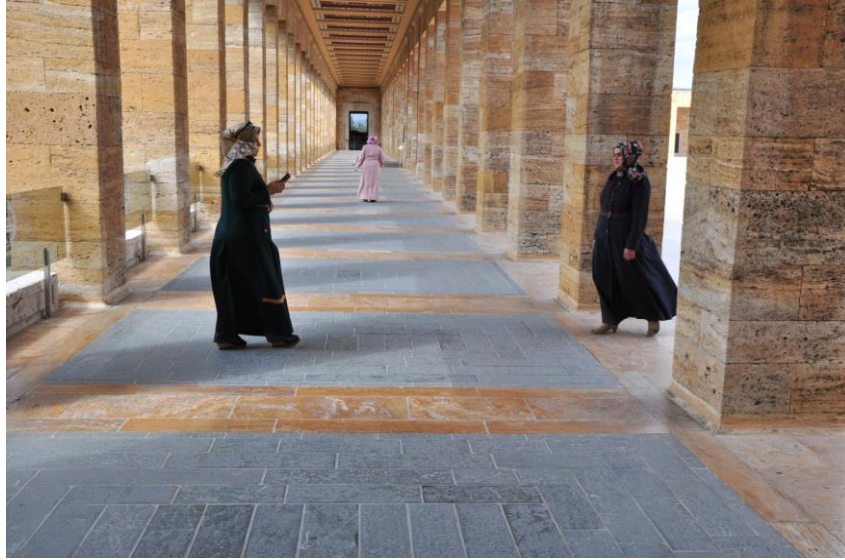
Evlilik ilişkisinde sağlanan eşit haklar, ayrılık durumu içinde geçerlidir. Evlilik süresince sahip olunan malların ayrılık durumunda eşit oranda paylaşılması gerekir. Bu uygulamayla ev kadınlarının faaliyetini de tanımış oldular.

Parlamento tarafından 22 Mayıs 2003'te kabul edilen yeni İş Kanunu da cinsiyetler arasındaki eşitliğin sağlanmasına yardımcı olmuştur.²⁵ Buna göre işgörenin cinsiyeti, analığı, medeni hali ve aile sorumlulukları, çocuk yükümlenmesi işvereni etkileyemez. Reform süreçleri çelişkilidir. 2004 yılındaki Yerel Yönetim Kanunu'da kadınların korunması açısından hükümler içermektedir: nüfusu 50.000 kişiyi geçen tüm yerel yönetimler, şiddete maruz kalan kadınlar ve çocuklar için sığınma evi kurmak zorundadırlar. Kadınların eşit haklara sahip olmasının desteklenmesi amacıyla kurumsal çerçeve de oluşmuştur. 1990'da Kadınların Durumu ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nü

²⁴ <http://www.wvhr.org/category/turkish-civil-code>

²⁵ <http://www.wvhr.org/category/the-initiative-for-women-s-labor-and-employment-keig>

kurdular, bu kurumu 1994'te başbakanlığa bağladılar ve Kadınlar ve Sosyal Yardımlar Sekreterliği'nin denetimi altında faaliyetini sürdürmüştür.

Fotó: dr. Németh Zoltán

2002 ve 2011 arasında kadınların siyasete katılımları güçlendi. Hükümet 2008'e kadar kadın hakları örgütleri ile ilişkisini sürdürdü, fakat daha sonra sürdürmedi.

Hali hazırda tekrar islami düşünce ağırlık taşımaktadır, buna göre kadınlar doğaları gereği ailevi görevleri yerine getirmeye uygundurlar.

Kadın hakları örgütü'nün açıklamasına göre **kadın göçmenlerin sayısı yüksektir**, çoğu **insan ticaretinin** kurbanı olarak ülkeye gelmektedirler.

VIII. Türkiye'de azınlık hakları

Türkiye'nin azınlıklar politikası Kemalist ilkeye dayanmaktadır, buna uygun olarak Anayasa, Türk ulusunun birliğini ve vatandaşların eşit olduğunu belirtmektedir.

Azınlıklar olarak müslüman olmayan topluluklar – geleneksel olarak yunanlılar, ermeniler ve yahudiler – anlaşılmaktadır, müslüman dininine mensup azınlıkların hakları azdır. Ülkede bugüne kadar ülkeyi birarada tutan unsur olarak ulusların birleştirilmesi, milliyetçilik öngörülmektedir. Şayet çokuluslu bir ülkenin herhangi bir halkına diğerinden daha fazla özgürlük tanındığı takdirde, örneğin kürtlere özerklik verilmesi gibi, diğerlerinin de benzer taleplerle ortaya çıkacaklarını, bunun ise Türkiye'nin bütünlüğünü yitirmek anlamına geleceğini düşünmektedirler. İşte bu

nedenle ulusal bilinci baltalayan, bozan veya zayıflatan her türlü faaliyet ülkede yasaklanmıştır. UNHCR'den alınan bilgiye göre kürt azınlığın durumu henüz hala tatmin edici değildir.

Fotó: dr. Németh Zoltán

Türkiye'de yaşayan 12 milyon'dan²⁶ fazla kürt'ün durumu Türk-AB ilişkisini temel olarak belirlemektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türk hükümeti kürt isyanlarını sürekli bastırmıştır ve 1984 ve 1999 arasında Kürdistan İşçi Partisi (PKK)'nin saldırgan metodlarına yanıt olarak onlara karşı askeri harekatta başlatmıştır. Bu yalnızca PKK'ye yönelik değil, kürt sivillere karşı da bir harekettir. Devlet ve PKK arasındaki savaşta kabaca 37 000 kişi yaşamını yitirmiştir, çoğunluk olarak kürtler. 1987'de bozulan güvenlik durumuna yanıt olarak parlamento Güneydoğu-Türkiye'de olağanüstü hal ilan etti, bu durum ancak 2002'de sona erdirildi. Askeri hareket PKK başkanı Abdullah Öcalan'ın tutuklanmasıyla sona erdi.

²⁶ http://www.academia.edu/4329153/A_kurdok_helyzete_Torokorszagban_2013

Fotó: dr. Németh Zoltán

IX. Ölüm cezasının kaldırılması

Ölüm cezasının kaldırılmasını Avrupa Konseyi çerçevesinde İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Altıncı ve Onüçüncü ek tutanağı kurala bağlamaktadır. Uluslararası düzenlemenin diğer önemli unsuru BM'in 1989'da kabul edilen Politik ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşme Bildirgesine ilişkin İkinci isteğe bağlı tutanağıdır. Tutanak mucibince "katılan ülkelerin hukuk kurumlarının yetki alanına giren kişiler hakkında ölüm cezası infaz edilemez" ve her bir devletin "ölüm cezasının kaldırılmasına yönelik gerekli işlemleri" yapması gerekir.

Tutanak Türkiye'de Nisan 2004'te imzalanmıştır.

IHD insan hakları örgütünün bilgilendirmesine göre Türk Ceza Kanunu, 2002 Ağustos'a kadar bir kaç konuda ölüm cezasına izin vermiştir. Bazı cinayet konuları ve devlete karşı işlenen suç fiilleri – savaş zamanında ve devlet topraklarının bütünlüğü tehlikeye düştüğünde – veza Anayasa veya hükümeti zora dayanarak değiştirmek veya yıkmak, yahutta başkalarını buna teşvik edici amaç güden faaliyetler ölüm cezası ile cezalandırılabilir fiiller. Ancak Anayasanın hükümlerine uygun olarak hükmün infazı yalnızca parlamento'nun bunu oylamasından sonra yerine getirilebilir. 1984'ten bu yana parlamento'ya bu konuda bir talep sunulmamıştır.

Ekim 2001'deki anayasa değişikliği sırasında bir cümle eklenmiştir, buna göre ölüm cezası yalnızca direk savaş tehlikesi ve terörist suç fiilleri durumunda uygulanabilir.

X. İnsan ticareti ve insan kaçakçılığı

Organize suçlar, insan ticareti, insan kaçakçılığı ile ilgili güncel sorunlar hakkında hukuki uygulamalara ilişkin Cumhuriyet Başsavcılığından bilgi aldık.

Türk Ceza Kanunu, insan ticaretini, seksüel sömürüyü ve zoraki çalıştırmayı yasaklamaktadır. Kanun bu fiilleri 10 – 15 yıl hapis cezasıyla tehdit etmektedir. 2010 öncesi gerek insane kaçakçılığı gerekse insane ticareti suç fiili değildi.

İnsan kaçakçılığının ana özelliğinin sınırı aşan bir suç fiili olduğunu, bunun işlenmesi sırasında organize suçların önemli bir rol oynadığını ve mağdurların insani haklarının kaba bir biçimde yara alabileceğini vurguladılar.

BM Uyuşturucu ve Suç Ofis (UNODC)'nin 2010 yılı raporuna göre dünya genelinde insan ticaretinin belirlenmiş kurbanlarının % 79'u cinsel istismar, % 18'i zorla çalıştırma, % 3'ü ise istismarın diğer biçimlerinin kurbanına dönüşmüştür. Bu kurbanların % 66'sı kadındı, % 13'ü kız, %12'si erkek ve %9'u erkek çocuk.

Komisyon tarafından Eylül 2011'de insan ticaretinin kurbanları, polis soruşturmaları, cezai muhakemeler ve hükümlerle ilgili toplanan bilgilerin cinsiyet, yaş, istismar biçimi ve uyrukları açısından incelenmesi halihazırda da sürdürülmektedir. Ön sonuçlar UNODC'nin raporunda yer alan istatistiklerle uyum içersinde olduğu anlaşılmiştir. İnsan ticaretinin işleniş amacı, kaydedilen kurbanların dörtte üçü durumunda cinsel istismara yöneliktir (bu veri 2008'deki %70 oranından 2010'da %76'ya yükselmiştir), diğer durumlarda ise işgücü istismarı (bunun oranı 2008'deki %24'lük orandan 2010'da %14'e düşmüştür), dilencilğe zorlama (%3), ve zoraki ev hizmetlerinde çalıştırma (%1)'dir. Avrupa Birliğinin üyesi olan yirmidört ülke cinsiyetlere göre dağılımı hakkında bilgi sunmuştur. Bunlara dayanarak üç yıl boyunca insan ticaretinin kurbanları kadınlar ve kızlar olmuştur: kurbanların %79'u kadın yahutta (%12 oranında) kız, %21'i ise erkek, yahutta (%3 oranında) erkek çocuk. Üçüncü ülkelerden kaynaklanan ,

bildirilen kurbanların çoğunluğu Nijerya, Vietnam, Ukrayna, Rusya ve Çin'den ulaşmaktadır.

İnsan ticareti artık uluslararası boyutlarda da büyük ilgi görmeye başladı. En önemli hukuki eylemler insan ticareti hakkında Palermo BM tutanağı ve Avrupa Konseyi'nin insan ticaretine karşı mücadele hakkındaki sözleşmes.²⁷ Türkiye bu sözleşmeyi 2003'te imzalamıştır.

İnsan kaçakçıları ülkeye özellikle doğu sınırı üzerinden girmektedirler. Henüz sınırda yapılan başvuru sonuçlanmış suç fiili addedilmektedir.

Hükümet insan ticaretinin kurbanlarına yardım alanında karşı ciddi çabalar göstermektedir, IOM uzmanları ve yetkili türk bakanlıklarıyla işbirliği içersindedir.

Hükümet, cezai soruşturmada tanık olarak aktif biçimde katılmaları için kurbanları teşvik etmektedir, kendilerine ücretsiz hukuki yardım sağlanmaktadır. Yabancı kurbanlar insancıl vize talep edebilirler ve Türkiye'de altı ay süre ile kalma olanağına sahiptirler, bu devamla bir altı ay daha uzatılabilir. Hükümet insan ticaretinin kurbanlarının sorumluluk bilinciyle ve güvenli bir biçimde evlerine nakledilmeleri hususunda da çaba sarfetmektedir.

(Raporda belirtilenler Avrupa Komisyonu veya İçişleri Bakanlığı'nın resmi görüşünü ihtiva etmemektedir, Avrupa Komisyonu veya İçişleri Bakanlığı burada belirtilenlerden sorumlu tutulamaz.)

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0286:FIN:hu:PDF>